

ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ 577

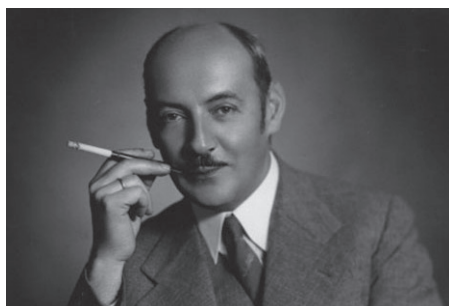
24 oldal ■ 12.00 seke, Eiláton 10.50 seke ■ 20614. szám ■ 2015. július 16. csütörtök ■ 5775. tamúz 29.

A harmadik börönd története
(5. oldal)

Schweitzer Józsefre emlékezünk
(6. oldal)

A zsidómentő Albert Göring
(8. oldal)

A magyar Shalom Aleichem
(12. oldal)

Sajttal, túróval készült ételek
(21. oldal)

**HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS
ÜGYEKBE HÍVJA
GEORG EDRIT
A 050/534-5041-ES SZÁMON.**

LÉTREJÖTT A MEGÁLLAPODÁS IRÁN ÉS A HATOK KÖZÖTT

Netanjáhu: „Ez Izraelt nem kötelezi semmire”

Bécsben kedden délelőtt két éves diplomáciai kötéshúzás után befejeződött az iráni atomprogram technikai részleteit, így az urándúsító centrifugák engedélyezett műszaki paramétereit, a korlátozások nemzetközi ellenőrzését, valamint az Iránt sújtó nemzetközi embargó feloldását részletező átfogó megállapodás az ENSZ Biztonsági Tanácsának öt állandó tagja: az Egyesült Államok, Oroszország, Kína, Nagy Britannia, Franciaország, valamint Németország, illetve az Iráni Iszlám Köztársaság között.

A részleteket egy Közös Átfogó Akcióterv (Joint Comprehensive Plan of Action) elnevezésű 100 oldalas dokumentumban rögzítették. Többek között arról, hogy az IAEA (Nemzetközi Atomenergia Ügynökség) ellenőreinek szabad bejárásuk lesz Irán katonai létesítményeibe, de nem azonnal, hanem előzetes egyeztetés alapján. (Addig az irániak mindent eltakaríthatnak, amit

el akarnak rejteni). A szankciók Irán ballisztikus rakétái ellen nyolc évig maradnak érvényben. (Aztán szabad a gazda.) Az ENSZ által meghirdetett fegyver-embargó öt évig marad érvényben. (És utána?)

Az egyezmény megszegése esetén az Iránt sújtó szankciókat ismét érvényesítik – 65 napon belül. (Több, mint két hónap. És addig? Akár egy világháborút is kirobbanthatnak...) Irán tovább kuthatja korábban végzett atomtechnikai kísérleteinek eredményeit.

A megállapodást az ENSZ Biztonsági Tanácsának is meg kell szavazni: ezután kerülhet sor a végső ratifikálásra.

Az egyezményt jóvá kell hagynia az Egyesült Álla-

mok kongresszusának egyfelől, illetve Irán legfelső vezetőjének, Ali Hameinei ajatollának másfelől.

Benjamin Netanjáhu miniszterelnök az Izrael biztonságát súlyosan kockáztató egyezmény elleni utolsó védvonalat a Kongresszusban látja, amely megakadályozhatja annak végső szentesítését. Netanjáhu röviddel a hír megérkezése után kijelentette: Izraelt ez az egyezmény nem kötelezi semmire.

Barack Obama amerikai elnök kedden telefonbeszélgetést folytatott Netanjáhuval, amely során arról biztosította az izraeli miniszterelnököt, hogy az Egyesült Államok továbbra is elkötelezett a közel-kele-

ti ország védelme iránt, és a Teherán atomprogramjáról szóló megállapodás nem oszlatta el az Izraellel szembeni iráni fenyegetéssel kapcsolatos amerikai aggodalmakat – közölte a washingtoni Fehér Ház.

Obama a beszélgetés során azt is közölte, hogy Ashton Carter amerikai védelmi miniszter a jövő héten Izraelbe látogat, ami jelzi a két szövetséges ország közti biztonsági együttműködés magas fokát.

Az Egyesült Államok törvényhozása egyelőre nem ismeri az egyezmény részleteit, így nem világos, hogy ellenezni, vagy támogatni fogja azt.

A Kongresszus tagjainak 60 napja van az egyezmény részletekbe menő tanulmányozására, mielőtt szavaznak annak elfogadásáról vagy elutasításáról az Egyesült Államok részéről.

„Az ördög a részletekben bújik meg” – idézte a közkeletű mondást Ben Cardin demokrata szenátor. A zsidó Cardin szenátor ahhoz az Izrael-barát demokrata csoporthoz tartozik, amelynek elég súlya lehet ahhoz, hogy kétharmados többséget szerezzen a Kongresszusban az egyezmény ellen, amely felülírhatja Obama elnök valószínű vétóját.

Halmos László

9771565391001

29

Ban Ki-moon felszólította a Hamaszt, hogy haladéktalanul adja át azt a két izraeli állampolgárt, akik a Cuk Éjtán hadművelet után kerültek a terrorszervezet fogságába. Egy jemeni fiatalember tavaly szeptemberben tűnt el, egy másik, beduin férfiről többek nem árult el a Shin Bét.

Komoly esésnek indult a kőolaj ára a világpiacon kedden arra a hírre, hogy létrejött a megállapodás az iráni atomprogramról hat nagyhatalom és az iszlám köztársaság között. Az északi-tengeri Brent fajtából egy hordó (159 liter) nem egészen 1 dolláros, vagyis 1,66 százalékos áreséssel 57,19 dolláron forgott néhány perccel fél 11 előtt. Az amerikai WTI fajta ára szintén majdnem 1 dollárral – 1,88 százalékkal – csökkent, 51,22 dollárra.

Hétfőn kivégezték Abu Dhabiban a magyar óvónő fátylas gyilkosát. Ibolya Ryan magyar származású, amerikai óvónőt, akit éppen állampolgársága és bőrszíne miatt ölt meg egy asszony. Ala'a Badr Abdullah Al Hasimi az első az Egyesült Arab Emírségekben, akin az új terrorellenes törvény értelmében végrehajtották a legsúlyosabb büntetést.

Avi Nissenkorn, a Hisztradut vezetője múlt héten bejelentette, hogy a Szakszervezet július 22. -ére általános sztrájkot hirdet. A tiltakozás oka egyrészt a tanárok újszerződéses jogviszonya, aminek értelmében a nyári, tanítás nélküli hónapokra nem kapnának fizetést, valamint a szociális munkások foglalkoztatásával kapcsolatos anomáliák, amelyről Nissenkorn korábban már egyeztetett Moshe Kahlon miniszterrel. Nissenkorn szerint Kahlon nyitott volt a problémák megoldására, de egyelőre alig körvonalazódik a megoldás.

Egy izraeli tolvaj húsz év után visszavitte az ellopott kétezer éves parittyaköveket, mert "csak bajt hoztak rá". A Beér-Seva-i Iszlám és Közel-keleti Kultúrák Múzeumának udvarán tette le a múlt héten a névtelen tolvaj egy üzenet kíséretében egy szatyorban az ókori kincseket, amelyeket még évtizedekkel ezelőtt tulajdonított el – értesült a Háárec című újság honlapja hétfőn.

Görögország hatalmas adóssággal rendelkezik, miközben óriási vagynon ül. Az új mentőcsomag szerint most ebből a nagy vagyomból kellene értékesítenie 50 milliárd euró értékben hiteltörlesztéseinek finanszírozására. Görögország több ezer szigettel rendelkezik, melyek közül csak pár száz lakott, a többi még fejlesztés előtt álló, lakatlan terület.

BIZTONSÁGOS ÚT AZ ATOMFEGYVERHEZ?

A Hatok és Teherán tárgyalásának izraeli visszhangja

Benjámin Netanjáhu miniszterelnök szerint történelmi léptékű súlyos hiba az Iránnal kötött nemzetközi alku Teherán vitatott atomprogramjáról. Netanjáhu kijelentette, lehetőségei szerint Izrael mindent elkövet, hogy megfékezze Irán nukleáris törekvéseit.

„Irán biztonságos utat kap az atomfegyverhez” - értékelte az egyezményt. „Eltávolítottak számos korlátozást, amelynek meg kellett volna ebben akadályoznia” Iránt - tette hozzá a kormányfő Bert Koenders holland külügyminiszterrel kedden folytatott jeruzsálemi tárgyalásai előtt a katonai rádió értesülése szerint. Netanjáhu azt is bírálta, hogy az Iránnal tárgyaló hatalmak „egyetlen szóval sem ítélték el azt, hogy Irán többször is Izrael elpusztítására szólított föl”.

Cipi Hotoveli külügyminiszter-helyettes közleményt adott ki, mely szerint „a Nyugat megadta magát a gonosz Irán által vezetett tengelyének”. „Nagyon súlyosak a belátható jövőben az egyezmény következményei” - állította bírál

latában Hotoveli. „Irán tovább terjeszti minden irányba terrorsejtjeinek áttéteit, folytatja a Közel-Kelet lángba borítását, és a legrosszabb, hogy hatalmas lépést tesz majd a nukleáris állammá válás felé.” „Izrael mindent el fog követni, hogy megakadályozza a megállapodás életbe léptetését” - zárta közleményét.

Miri Regev volt katonai szóvivő, jelenlegi kulturális és sportminiszter „a szabad világ és az emberiség számára rossznak” nevezte az atomprogramról kötött alkut. Seli Jahimovics, az ellenzéki szociáldemokrata Munkapárt vezető politikusa az egyezmény nyomán felszólította Netanjáhut, hogy „azonnal hagyjon fel az amerikaiakkal való szembenállással”. „Most, hogy ténykérdés lett ez a veszélyes, romboló megállapodás Iránnal, Netanjáhunak fel kell hagynia végzetes próféciáival, észhez kell térnie, és össze kell fognia másokkal Izrael helyzetének javítása, és érdekeinek védelme érdekében, különösen amikor majd az egyezményt végrehajtják” - jelentette ki Jahimovics.

A katonai rádióban megszólaló - az ellenzéki, centrista Tnuva, vagyis Mozgalom pártot vezető - Cipi Livni volt külügyminiszter szerint „az egyezmény drámai, és Izrael nincs jelen benne”. Livni megígérte, hogy az ellenzék is részt vesz majd a megállapodás gyakorlatba iktatása ellen folytatott küzdelemben. Livni Benjámin Netanjáhu miniszterelnököt okolta az alku megszületése miatt. Mint mondta, „naivitás azt hinni, hogy elérsz valamit egy jó beszéddel valahol”, amivel a kormányfőnek az amerikai kongresszusban március elején elmondott - az iráni megállapodást már akkor elutasító - szavaira utalt. „Én nagyon gyakorlatias ember vagyok, tudok beszélni a világgal, s tudom, miként lehet eredményeket elérni. Az ügyek megfelelő intézésével értem el minden eredményt a palesztin ügyben is, és nem jó beszédekkel” - tette hozzá bírálatában Livni, aki a korábbi Netanjáhu kormányban az izraeli-palesztin tárgyalásokat vezette és 2006-2009 között külügyminiszter is volt. **MTI**

Letartóztatták a Kenyérszaporítás-templom feltételezett gyújtogatóit

Vasárnap a rendőrség több embert letartóztatott, akiket azzal gyanúsítanak, hogy június 18-án súlyos károkat okozó tüzet okoztak az észak-izraeli Tabghában található Kenyérszaporítás templomában.

A nyomozás eddigi adatai szerint a tűz egyszerre több helyet ütött ki, ezzel kizárható a véletlen gyulladás. A júniusi gyújtogatás során személyi sérülés nem történt, de a keletkezett tűz súlyos károkat okozott a katolikus templomban, mely a Kineret-tó északi partján áll, ahol egykor az Újszövetség szerint Jézus öt cipóval és két hallal jóllakatott egy mintegy ötezer fős tömeget. A tűz hatalmas károkat okozott a templomhoz kapcsolódó, újonnan épült bencés monostor épületében is.

Micky Rosenfeld, a rendőrség szóvivője bejelentette: a Shin Béttel közös nyomozást követően több gyanúsítottat is letartóztattak, pontosabb információkat azonban nem közöltek. Médiaértesülések szerint további letartóztatások várhatók. A rendőrség az eset után közvetlenül 16 Júdea-Somronból származó jesiva bochert tartóztatott le, de őket később szabadon engedték.

A Kenyérszaporítás temploma 1934-ben épült a 4-5. századból származó bizánci templom romjain. Ma bencés szerzetesek működtetik. A templom melletti német alapítású bencés apátságot 2012-ben szentelték fel. A német bencések 1939 óta tartanak fenn zárándokhelyet a Kenyérszaporítás templománál. Ma hat szerzetes él Tabghában. A szerzetesek fiatal fogvatékkal élőket gondoznak, a monostor része egy központ, amelynek célja, hogy találkozási lehetőséget biztosítson arab és zsidó fiatalok számára - írja a Kathpress.

Már 2014 májusában is történt gyújtogatás a jeruzsálemi Dormitio bencés apátságban, melyhez Tabgha is tartozik. Közvetlenül Ferenc pápa látogatása után okoztak tüzet ismeretlenek, akik égő könyvet helyeztek a templomba. Ez év februárjában pedig a görög ortodox szemináriumban történt gyújtogatás, ahol keresztényellenes graffitit találtak a falon.

Izrael askenázi főrabijja, David Lau rabbi a gyújtogatás után közvetlenül azonnal elítélte a barbár, a zsidó valláshoz és erkölchöz méltatlan cselekedetet. A főrabbi felszólította a vallási vezetőket, hogy tegyenek meg mindent, a

vallási radikalizmus visszaszorításáért, és azért hogy a vallások közötti barátságos együttműködés a továbbiakban is megmaradhas-

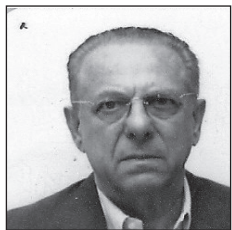
son Izraelben. A kezdeményezést több rabbi is magáévá tette, és országsszerte több helyen is elítélték a gyújtogatást.

Lezuhant a Légierő egyik drónja Libanonban

A múlt hét végén az izraeli ellenség drónja Tripoli város kikötője közelében a tengerbe zuhant. A csaknem épségben kezünkbe került gépen az ellenség légierőjének a jelzése és héber betűs feliratok láthatók.” - közölték szombaton délelőtt Beirutban. A hírt az „Al Dzsezára” hírtelevízió is megerősítette, hozzátéve, hogy a libanoni szakértők megkísérlik megfejteni a pilóta nélküli kisgépről megszerzett adatokat. Izrael szombat estig nem nyilatkozott. A drón tengerbe zuhanásának az oka mindeddig ismeretlen. Izraeli drón nem első esetben kerül ellenséges kézbe. Amennyiben nincs a fedélzeten olyan komputeres program, amely ilyen esetben távirányítással (például műholdról) megsemmisíti az adatokat, az újabb fiaskó nagy kárt okozhat az ország védelmének.

Három héttel ezelőtt, libanoni közlés szerint az izraeli határ közelében, a dél-libanoni Bek'a völgyben zuhant le izraeli drón. A következő reggel a Légierő lebombázta a drón maradványait. **HL**

DR. KENDE GYÖRGY: Anglia és az iszlamofóbia

A legutóbbi angliai parlamenti választásokra Ed Miliband hitsorsos, a Labour vezére, avval a nagy ötlettel próbálta megnyerni az angliai muszlimok kegyét, hogy az iszlamofóbiát törvényen kívül helyezi és börtönbüntetéssel sújtja. Lehetséges, hogy megnyerte a muszlim szavazókat, de megijesztette az angol bennszülötteket és Miliband az ajánlata dacára súlyos vereséget szenvedett, legsúlyosabbat, mert a toryk (konzervatívok) abszolút többséget kaptak, ami maga meglepetés volt.

Amint az alanti esetből látjuk, mégisincs szükség a Miliband féle törvényre ahhoz, hogy valakit Angliában iszlamofóbiával vádoljanak, és ne lebegjen feje felett a dutyi veszélye, annak ellenére, hogy minden arra utal, hogy egy kiváló humanistáról van szó. Észak-Írország az Egyesült Királyság tagja, és ugyanolyan beteges iszolygás van polgáraiban, hogy isten ments iszlamofóbiával vádolják őket, noha örvendetes kivételek mindenhol vannak, de ezekhez nem tartozik az alábbi eset.

James McConnell, a Belfast, Whitewell Metropolitan Tabernacle protestáns gyülekezet papja bizonyára nem él légüres térben, mint a szép és finom lelkű baloldali polgártársai, és megdöbbenve veszi tudomásul azokat az erőszakos hittérítéseket, és kegyetlen gyilkosságok tízezreit, melyeket az utóbbi időben az ISIS muszlim harcosai követnek el keresztény testvéreik, és egyéb embertársaik, kurdokon, jazidokon, és nem utolsósorban muszlim hitsorsosaikon, azért mert síiták, vagy szunniták, vagy mert nem elég síiták vagy szunniták, nem is beszélve más kisebb frakciókról. A kétszínűséggel átítatottak egyszerű megoldást találtak, de csak önnön megnyugtatójukra, az ISIS nem képviseli az iszlámot, noha az ISIS a fordítottját mondja, és az iszlám nevében gyilkol.

McConnel templomi szónoklataiban bátor megállapításokat tett: „Új sátán kelt életre”, „Anglia szerte csoportok vannak a muszlimok jogaival kapcsolatban” valamint „iszlám pogány, iszlám sátán, az iszlám tanai a pokolból származnak”. Hogy mit mond az iszlám más vallásokról, azt jobb nem

részletezni. McConnell szónoklatában emlékeztetett Enoch Powell parlamenti képviselő 1968-as „Vér Folyamok” című szónoklatára, melyben a bevándorlás ellen beszélt. Szerinte Powell próféta volt, mert jóslata valóra vált, és az utcákon vér folyik. Egyébként Powell szónoklata akkoron 74%-os helyeslésre talált a publikumban. Kétségtelenül nehéz szavak, de ha csak a 2005. július 7-ére gondolunk, mikor négy, időben szinkronizált muszlim fanatikus önrobbantó Londonban robbant fel négy különböző helyen, mely merényletnek 52 halálos áldozata, és több mint hétszáz sebesültje volt, vagy Lee Rigby katona, majd Palmira Silva öregasszony lefejezésére fényes nappal az utcán. Mindezek a történések ismeretlenek voltak Anglia utcáin a pre-muszlim korszakban, de ezt az illetékesek igyekeznek nem észrevenni. Mondjon mindenki amit akar, Powell nem beszélt a levegőbe, és McConnel sem. Arról vitatkozni, hogy vannak szélsőséges, és nem szélsőséges muszlimok lehet. Általánosítani nem kell, és nem szabad. Teljesen világos, hogy nem minden muszlim vádolható, de senki nem állíthatja, hogy az angliai muszlim finansziális, politikai vagy vallási elit nyíltan fellép ezen muszlim „túlkapások” ellen. Sőt inkább a fordítottja, igyekszik azokat bagatelizálni, és félremagyarázni. Segítségére van ebben a gerinctelen, utat vesztett baloldal, az ultraliberálisok és a mindenkori széplelkek. Ami pedig a muszlim szélsőségesek elleni fellépést illeti, az elsősorban maguknak a muszlimoknak, a csendes muszlim többségnek a feladata és kötelessége lenne. Ez azonban nem történik meg sehol. Ha azonban bárki fel meri emelni a szavát a legcsekélyebb mértékben is, rögtön szembetalálja magát az iszlamofóbia vádjával. Mellesleg, antiszemitának lenni sokkal könnyebb, sokkal sikesebb, és annak nincsenek olyan súlyos következményei mint az esetleges iszlamofóbiának.

James McConnell később úgy nyilatkozott, sajnálja ha szavaival megbántott valakit, bocsánatot kért, ha valakit személyileg megsértett, egyénileg nincs kifogása a muszlimok ellen. Amiket mon-

dott, azt egy ideológia, és egy tan ellen mondta, azt viszont fenn tartja. Nem nevezhető iszlamofóbnak egy olyan ember, akinek a kongregációja személyi vezetésével a múltban (kijelentéseit megelőzve), 1.200 kenyai és etiópiai muszlim gyerek számára orvosi ellátás anyagi biztosításáról gondoskodott. 1.200 gyerek nem nagy szám, de bizonyára jóval magasabb, mint amilyet az összes arab államok, és a széplelkek különböző szájjártató variációi saját pénzükből biztosítottak ilyen muszlim gyerekeknek a múltban, vagy biztosítanak a jelenben. Más zsebéből, vagy az adófizetők pénzéből áldozni, az ezeknél sokkal könnyebb, és sokkal gyakoribb, de akkor sem szerencsétlen rászoruló gyerekek, inkább „jótékony célúnak” álcázott terrorszervezetek számára.

A Közvád Hivatal (PPS - Public Prosecution Service) bejelentette, hogy miután McDonnell vizsgálta a figyelmeztetést (vagyis, nem volt hajlandó befogni a száját), vád alá helyezik, és elmarasztalás esetében hat hónap börtönbüntetést kaphat. Még az év elején, a Charlie Hebdo Párizs gyilkosságok után, melyeket már sokan igyekeznek sok más hasonlóval együtt elfelejteni, a PSNI (Észak Írország Rendőrsége) figyelmeztette McDonnell, hogy veszély fenyegeti az iszlámmal kapcsolatban tett megjegyzései miatt. Ez a maximum, amit a rendőrség tenni hajlandó polgárai biztonságának érdekében. Joe Rice védőügyvéd megjegyezte: „McDonnell vád elé állítása azt jelenti, hogy a vallási vezetők a szószéken elhangzottak miatt megvádolhatók. Kliensem nem a muszlimok ellen beszélt, hanem az iszlám ellen általában. Ha egy valóban pluralisztikus társadalom felé haladunk a szabadságjogok a keresztényekre, és másokra is vonatkoznak”.

Igen érdekes, hogy a muszlim hitszónokok a mecsetekben nyíltan, és rendszeresen uszítanak minden és mindenki ellen, de még Angliában az illetékesek nem gondoltak arra, hogy valakit is vád alá helyezzenek. Ilyen privilégiuma nincs James McDonnell-nek. Az Anjem Choudary nevezetű uszító, aki hivatalosan az állami juttatá-

sokból tartja fenn magát, az angol monarchia megszüntetéséről, a királynő bíróság elé állításáról (természetesen lefátyolozva) valamint a Buckingham királyi palota valamiféle kisajátításáról (mecset, kórház menekült otthon) elmélkedik. Abdur Raheem Green (Anthony), aki annyira elmélyedt (majd belezavarodott) a filozófiában, a pszichológiában és a spiritualizmusban, hogy a végén magáévá tette az iszlám vallást, sőt. Muszlim vallásprédikátor lett. Azóta a homoszexuálisok, és házasságtörők (természetesen csak a nők) halálbüntetésének elérését tűzte zászlajára. De ilyesmi kevésbé zavaró körülmények az angol multikulturisták számára, mindez belefér a szólásszabadságba. Azonban McDonnell szavai vagy az iszlamofóbia irányába már korántsem ilyen megengedők. Vajon a zsidó vagy a tibeti buddhista közösségek lelki érzékenységéről is gondoskodnak hasonló mértékben, vagy ez kizárólag a muszlimok számára van fenntartva?

A 79 éves, agilis McDonnell folytatja a harcot, annak dacára, hogy diabétesz és rák nehezítik egészségi állapotát, még sincs szándékában abbahagyni a harcot, és folytatja a prédikációit az iszlám ellen. „Az én esetem már lejátszódott a múltban, az első évszázadban. Az apostolokat bezárták az ige terjesztéséért. Az első keresztényeket olajban sütötték meg, vadállatokkal etették velük és máglyákon égették el. Ha akkor ezt magukra vették, én könnyedén leülök fél évet”.

Anglia szimplán elvesztette az esztét. Ami az ottani közéleti megnyilvánulásokat illeti a muszlimokkal kapcsolatban, nem lát semmi mást mint azt, hogy politikusok, törvény képviselői, társadalmi szervezetek, média stb., központi problémája a muszlimok lelki érzékenységére és jogaikra vigyázni, annak ellenére, hogy erre semmi szükség nincs, mi több, világos a muszlimok viselkedéséből, hogy ez az egyik fő oka egy olyan problémának mely fokozatosan súlyosbodik.

A muszlimok racionálisan gondolkodnak, de csak abban az esetben, ha erre szükségük van. A jelen helyzetben erre nincs szükségük.

ZÁPTOJÁS

Karácsony éjjelén a 23 éves Nanna Skovmand és 25 éves partnere Mads Schollhammer majdnem hazaértek lakásukhoz, mely Koppenhága Vesterbro kerületében van, ahol számos közkedvelt kávéház és étterem található. Meglepetések azonban mindig adódhatnak, sokszor igen kellemetlenek is. Négy muszlim kinézetű, szomáliai származású fiatal útjukat állta, és egyikük felajánlotta Nannának, hogy feküdjön le vele, de nem csak vele, hanem a másik három útonállóval is. A leány meglepetésében szóhoz sem jutott, míg barátja kérte, hogy folytathassák útjukat. Az útonállók, akik vasláncokkal, és különféle fémszerszámokkal voltak felszerelve, nekiestek a párnak, és kegyetlenül ütlegetni kezdték mindkettőjüket. Mads-ot egy üveggel fejbe is verték, amely szilánkokra tört, majd hamar a földre került ott, alaposan meg is rugdosták a fejét, és más testrészeit. Nanna is földre került, megkapta a rúgásokat, azonkívül a törött üveggel az arcát több helyen bevágták.

Szerencsájukra egy rendőrautó jelent meg, melynek láttán a fiatalok futásnak eredtek, de a rendőrök elkapták mind a négyüket, és bíróság elé állították őket. De semmi sem ment simán. A vádlottak családjai életveszélyesen megfenyegették Nannát, ha nem változtatja meg tanúvallomását. A rendőrséget e fenyegetések hidegen hagyták. A tárgyalás folyamán a vádlottak védőügyvédje a gazembereket „kedves és fiatal muszlimoknak” titulálta, és a vasláncokat azzal magyarázta, hogy a fiatalok azért jártak vasláncokkal, hogy meg tudják védeni magukat abban az esetben, ha a kegyetlen dánok támadják meg őket, és azonkívül a szegény fiatalok megkülönböztetéstől szenvedtek.

A bíróság inkább kegyelmet gyakorolt, mintsem büntetett. Az a két útonálló, akik már elmúltak 18 évesek, fejenként hat hónap börtönbüntetéssel úszták meg, de abból is, ha jól fognak viselkedni, a felét leveszik. A harmadikat, egy kiskorút figyelmeztettek, ha ilyesmit tesz kiutasítják Dániából. És a negyedik fiú, - aki szintén kiskorú -, szüleinek azt ajánlották, hogy tegyék be problematikus ifjak iskolájába. A vádlottak szülei folytatták életveszélyes fenyegetéseiket az áldozatok irányába. A kretén dán baloldal sem maradhat ki az ügyből. És azzal jött elő, hogy a párt azért támadták meg, mivel Mads „nacionalista”. A probléma az, hogy ha a gazfickók előre tudták, hogy egy nacionalistáról van szó, ez megmagyarázza a láncokat és egyebeket, tehát előre tervezett támadásról volt szó. A nagylelkű szexuális ajánlat a leánynak és megsebesítése, nem tartozik egy nacionalistával való leszámoláshoz. De hát a dekadens bal mindent jobban tud, és kifogyhatatlan badar ötletekből.

Ami pedig a kegyelmes bíróságot elleti, talán helyesebb lett volna mind a négyet feltenni az első szállító alkalmatosságra, és hazazavarni. Ez megnyugtatta volna a fenyegetőző családokat is, és elrettentő példaként szolgált volna. Így a nevetséges ítélet csak felhívás a keringőre.

KGY

ITTHONRÓL HAZA

A HARMADIK BÖRÖND TÖRTÉNETE
BESZÉLGETÉS SÁFRÁN ISTVÁNNAL

Ülünk a szalonban, valahol Haifa után, Kiryat Yamban, és nem tudok másra gondolni, mint egy magyar közmondásszerűsége: akasszák a hóhért.

Sáfrán Istvánnál vagyunk, 50 éve újságíró, mint ahogy én is, debreceni, mint ahogy én is, felkerült Pestre, mint ahogy én is, aztán kijött Izraelbe, mint ahogy én is.

Én 71-ben, ő három évvel ezelőtt. Ez a különbség.

Vele készül az interjú.

Nyugdíjba vonulásáig a Népszabadság főmunkatársa volt, meg egy lap főszerkesztő helyettese, tehát illik odafigyelni, amit mond, tudja, mit beszél, és főleg, mit ír. Az utóbbiért, életműdíjként, már mint izraeli állampolgár, megkapta a magyar újságírók legmagasabb kitüntetését, az Aranytollat.

Egy ilyen ember – gondoljunk csak bele! – egyszer csak feláll, veszi a kalapját, és feleségével, dr. Sámí Jolánnal kivándorol Izraelbe.

Én – mint barát és főfoglalkozású mindent tudó – próbáltam lebeszélni erről a lépésről, Pesten, és nem azért, mert nem úgy gondolom, hogy minden zsidónak Izraelben van a helye, hanem, mert azt hittem, az ő korában, az ő körülményei között nincs szüksége egy ekkora lépésre. Ha Izraelt, zsidókat akar látni, üljön fel a repülőgépre, aztán, mikor már úgy érzi, túl nagy a ricsaj, álláig ér a vircsaft, menjen haza. Már nem probléma, nem kell az útlevelet állami páncélszekrényben őriztetni mindent tudni akaró, belügyi munkatársakkal.

Ő, ők másképp döntöttek.

Az elegáns pesti környezetből bepréselték magukat a raanai bevándorló központ nem eleganciájáról híres, gyufás skatulya méretű apartmanjába, márkás gépkocsijuk helyett a városi- és városközi autóbuszok sokszor megénekelt „luxuskörülményei” között zötyögtették magukat, és – láss csodát! – azt mondták: ezt akartuk, ezt kerestük. Jó itt nekünk.

Ha valaki azt állítja, nehéz kiismerni az embereket, annál az egyszerű oknál fogva, hogy kiismerhetetlenek, annak én minden szavát elhiszem.

De a történet folytatódik. Az újságíró úr és a nemrégén még bírónő felesége Kiryat Yamban bérelt lakást. Annyira megszerették ezt a majdnem tengerparti, bevándorlók által lakott települést, hogy úgy döntöttek, ott eresztenek gyökeret. Vettek lakást, felújították, és azon vannak, hogy beilleszkedjenek a környezetükbe. Persze – mi, mármint a debreceniek, csak ilyenek vagyunk – elvárják, és tesznek is érte, hogy a környezetük is illeszkedjen hozzájuk, nap nap után nejlonzacskókba összeszedik az eldobált szemetet, addig, amíg követőkre találhatnak.

Peer Gideon

NEKED HÁLÁLKODNAK TESTVÉREID

„Azt kell keresnünk, ami összeköt, és nem azt, ami elválaszt”

“Olyankor is őszintén megfogalmazza az igazságot, amikor azt nem mindenki szeretné hallani. De bízvást teheti, mert az ő igazsága a megbékélés, a magasabb szintű harmónia, a realitás és a szeretet igazsága”

– így méltatta szűk három esztendeje a Schweitzer Józsefet Széchenyi-díjas egyetemi tanárt, az Országos Rabbiképző volt igazgatója egyedülálló kisugárzását Erdő Péter római katolikus bíboros érsek, a bölcs neológ főrabbi 90. születésnapjára rendezett ünnepségén.

De ki is volt dr. Schweitzer József, az az ember, akire egy egész ország, egész Európa, az egész világ figyelt? Mi volt ő? Rabbí, tudós, tanár, egyetem vezető, közéleti ember, férj, apa, nagypapa? Minden volt, egyszerűbben fogalmazva: EMBER.

Olyan ember, aki 1922. október 13-án Veszprémben született, csecsemő volt, amikor édesanyját elveszítette, édesapja valamint anyai nagypapja Hoffer Ármin szentesi, majd veszprémi rabbi és családja nevelte. Kisgyerekként került Budapestre, itt kezdte az elemi iskolát. 1940-ben a Pesti Izraelita Hitközség Reálgimnáziumában érettségizett.

A II. világháború idején munkaszolgálatra hívták be, majd Budapesten bujkált. 1946-ban szerzett bölcsészdoktori diplomát az akkori Pázmány Péter, a mai Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1947-ben avatták rabbivá. 1948 és 1981 között Pécsen volt főrabbi.

1981-ben a Budapesti Izraelita Hitközség főrabbijává hívták meg, ezt a tisztséget 1985-ig töltötte be. Ekkor az Országos Rabbiképző Intézet igazgatói tisztségére nyert kinevezést, itt teljesített szolgálatot 1997-ig. Felekezete a neológ hitközségek országos főrabbijává választotta.

Műsorunkban szeretnénk az adatok, a szikár történelmi tények mögé nézni. Megtudni, hogy mi is volt Schweitzer József titka. Miként tehetette meg azt, hogy amikor a holokauszt tépázta vidéki Magyarországon rabbi lett, amikor mindenki álma az volt, hogy egy érző szívű, nagyon jó ember lépjen be az ajtókon, aki megvigasztalja a gyászolókat, aki reményt és célt ad a fiatal pároknak, és aki az elégetett betűket összegyűjti és odaadja a 13 éves fiúknak, hogy abból a Tóra szent szavait összeolvassák és ő mindezt megtette. Őszintén, hittel, szeretettel, szenvedéllyel.

Ahogy rajongva szeretett tanítani, nemcsak órán, konferenciákon, hanem bármikor, az utcán, a folyosón, vagy amikor az embertársaiba karolt és sétálva az utcán.

Megtanultuk tőle, ha valaki nem így csinálja, akkor nem is érdemes.

Rendszeresen tiltakozott az ellen, hogy csodababának tartsák. Valóban nem volt az, csak egy nagyszerű humanista, akivel találkozni, beszélgetni, tanulni tőle, túlzás nélkül mindig maga volt a csoda.”

Schweitzer József idén február 5-én visszaadta

nemes lelkét a Teremtőnek. Ebben az összeállításban dr. Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek; Hidvégi Máté professzor; Iványi Gábor lelkész; dr. Verő Tamás és Radnóti Zoltán rabbik idézik fel a vele kapcsolatos emlékeiket.

A tisztelet hangján az atyai jóbarátról

Dr. Erdő Péter bíboros: Nagyon megtisztelő számomra, hogy mint atyai jóbarátomra emlékezhetek Schweitzer Józsefre. A kilencvenes évek folyamán ismerkedtünk meg, egy egyházi tárgyaláson, ahol én képviseltem a katolikus egyházat. Később hivatalos rendezvényeken, ünnepségeken is találkoztunk, ahol együtt léptünk fel. Végül pedig a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, ahol rektor voltam, egy jó együttműködés volt kialakulóban a Rabbiképző-Zsidó Egyetemmel. Amikor pedig kineveztek esztergom-budapesti érseknek, akkor ebben a szerepkörben is volt szerencsém vele, az ő integráló személyiségével találkozni. Gyakorlatilag ő a magyarországi zsidóságnak volt a megtestesítője, egy korporatív személyisége. Ez nagy szó, mert tudjuk, hogy milyen nehéz a közös képviselet dolga a történelemben. Nem véletlenül volt ő az utolsó, aki az országos főrabbi címet viselte. Országos tekintélye volt, vonatkozási pontot jelentett. Nagyon emlékezetes volt, Vizi Szilveszter akadémiai elnök kezdeményezésére létrejött beszélgetés a Húsvétról és a Pészachról, amelyet a Mindentudás Egyeteme keretében folytattunk. Akkor ezt nagyon profi módon készítették elő, több hetes kutatómunkával, anyaggyűjtéssel, nagyon komoly stáb állt mögöttünk, amely a részleteket is kidolgozta, az illusztrációktól kezdve, a Biblia tudományokon át a történelmi utalásokig. Ám mindezeknek a munkálatoknak az eredménye ott, a nézők szeme láttára, egy nagyon érdekes, szinte egymást kiegészítő összhang volt. Azt mondhatnám, aki végignézte azt az előadást, az egy katarzissal állt fel a tévé elől. Még akkor is, ha közben a sugárzás egy ideig, technikai problémák miatt nem volt jól látható és hallható, ám végül egy nagyon jó műsor kerekedett ki belőle.

Breuer Péter: Én is keresgettem az Önök közös

szereplései után, megtaláltam Schweitzer József 90. születésnapjára rendezett emlékülést, amit Ön szervezett. Megható volt az a szeretet, ahogy nyilatkozott róla, ez akkor többnek látszott atyai barátságnál. Tisztelte őt, mint szakembert, a korát, a tudását. Érdekes dolgokat mondott ott akkor, emlékszik még erre a rendezvényre?

EP: Természetesen. Hálával és tisztelettel voltam iránta, azért is, mert ő személyesen és híven elkötelezett volt az igazság iránt. Amikor Apor Vilmos szerepéről vita bontakozott ki egy Rómában elhangzott szerencsétlen előadás után, amelyet valaki nem teljes körű tekintéssel épített fel. Majd kiderült az, hogy Schweitzer József állásfoglalására, személyes tanúságtételére volt szükség ahhoz, hogy valóban Apor Vilmosról, az emberről, az üldözöttek megmentőjéről reális kép alakuljon ki. Ennek egyébként az ő boldoggá avatásában is nagy szerepe volt. Apor Vilmos a vértanú, aki szintén a fenyegetett életek, a nála menedéket kereső asszonyok és lányok védelmében áldozta fel az életét. Másik nagyon fontos része volt ennek a tanúságtételi sorozatnak, Salkaházi Sára boldoggá avatása. Budapesten, a Szent István bazilika előtti téren volt a szertartás 2009 őszén. Pont azon a szeptemberi napon, amikor este elkezdtek a rádiók, a televíziók sugározni az úgynevezett Öszödi beszédet. A szertartás annyira felemelő volt és annyira megmozgatta Budapest lelkét, hogy a végén, a záróáldás előtt, Schweitzer József beszélt, elmondva azt, amit átélt, tanúságot tett arról, ami a negyvenes években történt, mind a szörnyűség, mind az embermentés oldalán. Ez akkor egy megtisztító erővel rendelkezett. Utána a Bazilika alagsorában a fogadáson voltunk, ami emberi találkozások sorát hozta. Emlékszem arra, hogy berendeztünk egy kóser asztalt is, ám aki szállította az ételeket, az italokat, nem fogadott el ezért semmit, azt mondta, erre az alkalomra ez a természetes. Szóval Schweitzer Józsefnek a beszéde iránymutató volt, szinte összetörte ezt az emelkedett hangulatot a negatív hír és a politika zűrzavara. Ezek a jó emlékek a napi nyilvánosság felszíne mögött megmaradnak, aminek a hatása máig érzékelhető a magyar társadalomban. Ez is egy oka a hálának és a barátságnak. De mondhatnám azt is, hogy kiadtunk mi Vizi Szilveszterrel és Schweitzer professzor úrral egy hármas beszélgetőkönyvet. Ebben a könyvben mi nem a kereszténység és a zsidóság viszonyáról beszélgettünk, vannak ilyen könyvek Európa szerte, mi az emberi élet alapproblémáiról beszélgettünk. Azt gondolom, ezekben a beszélgetésekben tudtunk olyat mondani, ami sikernek számít, hiszen több tízezer példányt tett lehetővé, sőt azóta németül is megjelent Berlinben. Azt gondolom, hogy egy nagyon jó irányba indultunk el a közös gondolkodásban, tanúságtételben. Valami olyan érzés alakul ki az emberben, hogy együtt, alapvető mondani-

valónk van minden ember számára.

BP: A nagyon jó együttműködés során az idősebb és az ifjabb testvér között, nevén nevezve, a zsidó-keresztény együttműködés területén egy nagyon pozitív hangulat alakult ki. Hogyan tovább most, amikor Schweitzer József már nincs közöttünk?

EP: Rengeteg gyakorlati lehetőség van a nagy deklarációk és a nagy iránymutatások után, jönnek a hétköznapi feladatok, amelyekben szintén látszanak eredmények. Látok olyan, akár a vallási párbeszéddel kapcsolatos, akár a történelemszemlélet elmélyítésével kapcsolatos komoly erőfeszítéseket, amelyek előbb-utóbb átjárják a társadalmat, mint a kovász a tésztát. Látok olyan, évfordulókhöz kötött rendezvényeket, ahol a részvétel sok embert gondolkodásra ösztönöz. Látok egy olyan tendenciát, ennek egyébként sok köze van ahhoz, ahogy a katolikus világegyház miként kezeli ezt a kérdést, hogy lassanként a közös feladatokat és értékeket, a közös érdekeket – ezt a szó nemes értelmében értve – kezdjük kölcsönösen felismerni. Ez nagyon nagy szó, mert ez nagyon sokféle konkrétumban fejeződhet ki. Azt hiszem, Magyarországon egy megbékéltebb, nyugati világra jellemző atmoszféra alakulhat ki ezen a téren. Talán elmúlt az az idő, amikor nem lehet beszélni bizonyos dolgokról. Ez a magyarság szerepéről is sok mindent elmond, pozitív és negatív értelemben egyaránt. A magyarságértelmezésünkhöz is hozzájárul. Itt, ezzel kapcsolatban szeretném megint Schweitzer Józsefet kiemelni, ő ugyanis egy igazi magyar zsidó volt. Olyan ember, aki a veszprémi emlékeit, a régi zsidóság emlékeit hordozta, képviselte. Sosem felejttem el azt a vitát, ami a Rabbiképző zsinagógájáról és annak orgonájáról szólt, ő akkor azt mondta, ha a nagyszüleinknek ez jó volt, akkor miért kellene a hangszert kidobni? Én ugyan nem tudom a rituális előírásokat ezen a téren, de Schweitzer József szemléletéből éreztem azt az opciót, amit a hajdani magyar neológia jelentett. Én például nem tartom közömbösnek, hogy mondjuk Nagyváradon, a Körös partján a nagy zsinagógát lassan felújítják, lassan ott tartunk, hogy meg lehet látogatni. Az egy egészen más kulturális atmoszféra, azt érdemes meglátogatni, ez is a magyarságképhez tartozik. Ebben a tekintetben is értékes volt Schweitzer József szerepe.

TANÍTVÁNYOK, AKIK MINDIG TELEFONÁLHATTAK

Radnóti Zoltán és dr. Verő Tamás rabbik Schweitzer Józsefről, Jehuda ben Smuelről beszéltek. Megemlékeztek a tanárról, az emberről, a segítő szándékáról, a nagypai gondolkodásról.

Breuer Péter: Önök voltak Schweitzer József kedvenc tanítványai, de milyen is volt tanítványnak lenni?

Radnóti Zoltán: Voltak elvárások. Amikor oda-kerültünk, akkor a professzor úr még nem volt országos főrabbi, akkor még „csak” a Rabbiképző igazgatója volt. Velem nagyon óatosan bánt eleinte, mert félt attól, hogy csalódnai fog majd bennem. Én már akkor is őszintébb voltam sokszor a megengedettnél, ő egy évet váratott engem, míg felvett a Rabbiképzőbe. Akkor haragudtam rá, hogy pont engem nem vesz fel rögtön, de aztán rájöttem, az egy év, amikor „előtanítvány” voltam, segített abban, hogy a 19 éves, sokszor rohanó, hirtelen fiatalemberből egy picit lassabb, kicsit kevésbé hirtelen legyek. Ez az emberi és atyai bölcsessége segített abban, hogy az útra, ami a mi utunk, rátaláljunk, nem csak a vallási, hanem az emberi viselkedésekben is. Ő egy olyan rabbi, édesapa, nagypapa volt sokunk számára, ami nem csak a mestert jelentette, hanem sokkal többet.

BP: Önt egyből felvette Schweitzer József?

Verő Tamás: Azt azért én is megerősítem, hogy a professzor úr mindenkinek adott egy kis időt, emlékszem, mikor elmondta, hogy amikor ő került a Rabbiképzőbe, akkor milyen tudással érkeztek oda az ifjú tanoncok. Ezért volt az, hogy az a generáció, amelyik utána jött, ott már a tudás szintje lejjebb volt, ezért kellett megelőzni egy időszaknak, hogy elkezdhesük a Rabbiképzőt.

BP: Mit tanult tőle akkor, amikor bekerült?

V.T.: Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy mindent, volt olyan, amikor egy oktató nem ért rá, akkor ő bejött és ugyanolyan szinten adta elő a halachát, a történelmet, a Talmudot, vagy a gyakorlati lelkészetet.

BP: Amíg tanított rengetegen végeztek a Rabbiképzőben, ám amikor a kedvenc tanítványairól volt szó, mindig Önöket említette. Mi volt ennek az oka?

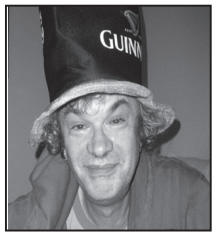
R.Z.: Nem tudom. Mi 1990-ben kerültünk oda, a rendszerváltozás után, akkor nagyon kevés diák tanult ott. Érdekes volt a társaságunk, szerte a világban vagyunk már. Talán az volt a fontos számára, hogy mi magunk választottuk ezt az utat. Akkor még nem volt ilyen nagy universitas, mint most, akkor még a gimnázium is a mellettünk lévő épületben volt. A Rabbiképző akkor tulajdonképpen a díszteremből, az előadóból és az araszobából, a zsinagógából állt. Ezekben mentünk nap mint nap keresztül, akkor nagyon családias volt a légkör, ez hozzásegített bennünket, hogy egy jó légkör alakuljon ki, például minden nap együtt reggeliztünk, ezzel kezdődött a nap.

V.T.: A professzor úr elvárta ezt, hogy együtt reggelizzünk, mert akkor tudtunk beszélni. Ő kérdezgetett minket, mi volt otthon, mi volt a minjelenben, mi volt a Tóra olvasáson. Emiatt is volt egy kis otthonias hangulat. Visszatérve a kérdésre, hogy miért pont mi, ebben az időszakban lemorzsolódtak páran, volt, aki egyhétig, aki egy hónapig, aki hat évig járt, mi voltunk, akik végigvittük az utat az ő oktatásában, atyai gondoskodásában a kezdetektől az avatásig. Egyébként különlegesen a Dohány zsinagógában volt az avatásunk, ez is jelenthette a mi „kedvencségünket”. Minket együtt avattak fel, előttünk a Dohányban nem avattak senkit sem, mi voltunk az elsők.

Már tudjuk, hogyan indult el a nap, de hogyan folytatódott, milyen volt az?

R.Z.: Megreggeliztünk, utána vagy az araszobában, vagy az ő irodájában tanultunk, ott volt két nagy piros szék, az egyikbe mindig beleült, ez kétszer akkora volt, mint ő, mellette volt két kisebb piros szék az íróasztalánál. Ő általában Szentírást tanított nekünk. Mindig elmondta, hogy amikor gyerek volt, a nagypapája, Hoffer Ármin rabbi addig nem engedte ki őt focizni, míg meg nem tanult fejből 10 mondatot a Jesaja könyvéből. Szóval tanultunk, tanultuk a prófétákat a kommentárokkal, volt olyan, amikor egy szóban nem volt biztos, mert vannak egészen ritka szavak. Ilyenkor azt mondta, nem vagyok benne biztos, nézzük meg a szótárban. Elővette a szótárt, s mindig hozzátette, a szótár jól tudja. Sokszor anekdotáztunk, beszélgettünk, nem frontális oktatási tábla előtt állva, katedréről, hanem egy asztal körül ültünk, mint egy szemináriumon, ez nagyon fontos volt. Meg kell még említenem még dr. Schmideg Józsefet is, Schweitzer professzor úr egykori csoporttársát. Őket együtt avatták fel 1947-ben, ők ketten kezdték el az új Rabbiképzőt csinálni Scheiber Sándor után. Schmideg professzor sok-sok úton járt, amelyek elvezették a Rabbiképzőig, nagyon lelkesen támogatta Schweitzer professzort a munkájában. Ő találta ki azt, hogy mindig kell hozni Izraelből vendégtanárokat, mint mondjuk Murányi Miklóst, akit egyébként szintén 1947-ben avattak rabbivá. Nagyon érdekes volt, hogy 1995-ben a 47-ben végzetek közül összefogtak hárman, hogy egy új Rabbiképzőt csináljanak. Schmideg professzor volt az, aki a modern héber nyelv oktatását is erőltette.

V.T.: Amikor a Schweitzer irodában tanultunk, akkor nem csak egy könyv nyílt ki, hanem abból az egyről rögtön eszébe jutott egy másik és így tovább. Így az egymás után nyílt könyvekből haladtunk tovább és tovább, időnként elkalandoztunk, majd visszatértünk a kiindulópontához. Nem volt egy általános megszokott rendje a tanításnak, sokfelé mentünk el, volt úgy, amikor külföldre, vidékre mentünk a professzor úrral, ezeken mi ott voltunk, de rajtunk kívül még a már említett egykori csoporttársai is, hogy őket visszavonzza az intézményhez.

AVI BEN GIORA:

A zsidómentő Albert Göring

Hermann Göring az egykori náci Németország oszlopos tagja volt. Az ő nevéhez fűződik a koncentrációs táborok, valamint a Gestapo létrehozása. A mai napig kevés szó esett öccséről, Albert Göringről, akit sokan „zsidó nácinak” is tituláltak. Pedig Albert Göringet akár egy második Schindlernek is nevezhetnék. Hasonlóan, mint Schindler, ő is „gyártulajdonos” volt. Csakhogy az ő üzeme ténylegesen „hadiüzemként” működött. A cseh Skoda művek igazgatója volt. Ám zsidó mentő munkája nem pusztán a gyárban dolgozó zsidókra vonatkozott. Családi kapcsolatai és neve segítségével számos zsidó családnak segített elmenekülni Németországból.

Sokakban felmerül a kérdés, hogyan lehetséges, hogy a köztudottan antiszemita és zsidógyűlölő Hermann Göring „családtagjai” között, ilyen is akadt.

A pletykák szerint Albert és Hermann csupán féltestvérek voltak. Az apjuk nem ugyanaz a személy. A Göring „apuka” Henrich Ernst Göring, jogi doktor volt. Otto von Bismarck őt nevezte ki a mai Namíbia birodalmi biztosává. Így a családjától „kissé” távol élt. Ez idő alatt alakult ki „gyengéd

kapcsolat” a család háziorvosa, Hermann von Epstein és Göring anyja közt. Az Epstein családdal még Délnyugat-Afrikában kötött barátságot Ernst Göring, az apa. Epstein orvosként dolgozott ott. Göringék délnyugat-afrikai birtokán lakott. Később Epstein a Göringek rendelkezésére bocsájtotta Veldenstein várát (Nürnberghez közeli település). A kis Albert már az Epstein birtokon látta meg a napvilágot, mint a „dinasztia” legfiatalabb sarja. Inkább a vér szerinti apjára, Epsteinre hasonlított, aki zsidó származása ellenére nemesi rangig vitte. Még a háború kitörése előtt megromlott kapcsolatuk. Hermannnak az elhíresült „sörpuccs” után menekülnie kellett. Legközelebb 1938-ban Ausztria anektálása után találkoztak ismét. Hermann Göring a nürnbergi pere során ezt mondta: „Albert az én antitézisem volt”. Már gyermekkorukban megmutatkozott a szöges ellentét köztük. Hermann sosem volt jó tanuló, utálta a tanulást. Több iskolából is kivágták, míg végül egy katonai iskolában fejezte be tanulmányait, és lépett katonai pályára. Albert csendes zárkózott típus volt, szeretett tanulni. 1938-

as találkozásuk során Hermann Németország felfegyverzésén dolgozott. Albert ekkor kezdte el a saját „zsidómentő munkáját” kiépíteni. Albert életében egy „magyar vonal” is kialakult. 1939-ben Rómában találkozott Kovács László magyar orvossal, aki ide menekült a „numerus clausus” elől. Fonák helyzet alakult ki, mivel Göring kezelte Kovács betegeskedő feleségét. Kovács félt attól, hogy később bajba kerülhet, de Albert megnyugtatta:

„Köpök Hitlerre, köpök a bátyámra, és az egész náci bagázsra!”

Szoros kapcsolat alakult ki köztük, és Kovács tevékeny segítséget nyújtott neki a későbbi zsidókat mentő munkájában.

Albert kihasználta, hogy testvére a náci Németország vezető emberévé vált. Minden héten felkereste bátyját berlini irodájában, hogy rajta keresztül mentelmi jogokat harcoljon ki zsidó családoknak. Hermann elég sokáig tudta „támogatni” testvére ebbéli tevékenységét, ám egy idő után ez kezdett szemet-szúrni” Göring legnagyobb politikai ellenfelének, Himmlernek. Mint a Gestapo főembere, állandó jelleggel figyeltette Albertet. 1944-ben

letartóztatta és halálra ítéltette. Bátyjának csak hosszas utánjárások után sikerült kiszabadítania. Legközelebb már csak 1945-ben találkoztak egy „tranzit” börtönben Augsburgban.

Hermannt háborús bűnei miatt, míg Albert a Göring név miatt került letartóztatásra. Hermannt halálra ítélték a nürnbergi per során, ám az ítélet nem került végrehajtásra, mert öngyilkosságot követett el a cellájában. Albertet felmentették, és 1947-ben szabadon engedték. Javasolták neki a névváltoztatást de ő erre nem volt hajlandó. Megromlott kapcsolata családjával, és később el is váltak. Gyermekeit sohasem láthatta többé. Alkoholizmusba temette magát. Többször is próbálkozott új életet kezdeni 1966-ban bekövetkezett haláláig, sikertelenül.

Albert Göring humanitárius mentőmunkáját csak az elmúlt években kezdték elismerni.

2013-ban a Jad Vashem aktát nyitott neki, és a Gestapo, valamint az amerikai katonai hírszerzés adatai, és a túlélők vallomásai alapján elkezdtek az eljárást, hogy posztumusz felvegyék a legfiatalabb Göringet, a Világ Igazai közé.

FEDÉZD FEL A HÉBER NYELVET! Buktatók a héber olvasásban

Az ugyanazokkal a betűkkel írt, de más értelmű és másként is hangzó szavak szójátékát már a Talmud is felfedezte és közkinccsé tette, vagy kétezer évvel ezelőtt. Egyik legismertebb ige-magyarázata: „Isten írása bevésve a táblákba” (Mózes II, 32:16), héberül „hámichtáv michtáv elohim hu, chárut ál háluchot” (חֲמִיכְתָּב מִיכְתָּב עֲלֵהֹלֹחַ חָרוּת אֱלֹהִים הוּא, חָרוּת עַל-הַלֹּחַת) – ne olvasd: chárut (חָרוּת), bevésve, hanem chérut (חֲרוּת), szabadság.

Vagyis, hogy az eredendő emberi ösztönökből fakadó szabadoság helyébe az isteni törvények által elnyerhető szabadságot kell helyezni.

(A modern héberben a „michtáv” levelet jelent; az írásra a „ktáv” szót használják.)

És, ha már a Törvénynél tartunk, említsük meg a tej, héberül cháláv (חָלָב) és az ugyancsak állati termék, a faggyú, héberül chélev (חֵלֶב) szavakat. Amíg az első alapvető fogyasztási cikk, a másik fogyasztása éppen olyan tilos, mint a véré: „se faggyút, se vért ne egyetek” (Mózes III, 3:17). Kipontozás nélkül a két szót ugyanúgy írjuk le.

Egyébként a Tórát, amit ma úgy ismerünk,

mint Mózes öt könyvét, pontozás nélkül kapták őseink 3300 évvel ezelőtt: a pontozást „mindössze” 1200 éve fejlesztették ki. A nem kevés, fentihez hasonló, azonos módon írt, de másképpen kiejtendő és eltérő értelmű szavak megkülönböztetése az akkor még élő hagyomány útján történt.

A korszakok változásával a héber nyelv is bővült. Az ókorban a Szináj (סִינַי) szó egyértelműen a Tóraadás hegyét jelentette. Ma ugyanígy (סִינַי) írjuk a „kínai” jelentésű jelzőt is, de azt „szini”-nek ejtjük, minthogy „Szin” (סִין) jelentése: Kína.

Az ámád (אָמַד) ige magyarul: áll. Ugyancsak ámád (אָמַד) a felbecsülést, felértékelést jelentő ige; az egyik ALEF, a másik ÁJIN betűvel kezdődik.

Talán a legfontosabb héber szó az „igen”, a kén (כֵּן). Hasonlóan ejtjük, de másképpen írjuk a „fészek” jelentésű kén (קֵן) szót. És akkor idézzük meg ellentettjét, a „nem” jelentésű lo (לֹא) szót is. Ismét: hasonlóan ejtjük, de másképpen írjuk a „neki” jelentésű lo (לוֹ) szót.

Bolond, aki sokat iszik „a betűs” italt: a bor, a sör, a pálinka... A „sote” (שׂוּתָה), vagyis „iszik” értelmű ige kiejtésében hasonlít a nem túl hízelgő „sote” (שׂוּתָה), azaz „bolond” jelzőre, csak írásában különbözik tőle.

Választások előtt hallhatjuk a rádióban a szavazáson való részvételre hívó szlogent: Kol kol kovéá, vagyis minden egyes szavazat döntő. Az újságokban leírva (כָּל קוֹל קוֹבֵעַ) felfedezhetjük a két „kol” különbségét a „minden” jelentésű כָּל és a „hang”, avagy „szavazat” jelentésű קוֹל között.

Hasonló hangzás-írás különbség van a „szem” jelentésű ájin (עֵין) és a „nincs” értelmű ájin (אֵין) között – utóbbi az éjn (אֵין) változata.

Náchmán, a breszlávi rebe magyarra nehezen fordítható mondása a kettőt szembesíti:

Heávár – ájin. Háhove – köheref ájin. Heátid – ádájin, vagyis: A múlt – már nincs. A jelen – mint szempillantás (múlik el). A jövő – eddig még (előttünk áll).

Halmos László

Héber nyelvtanítás: 052-3260834
izraelihirlevel@gmail.com

Folytatás a 7. oldalról

BP: Schweitzer József elődjének, Scheiber Sándornak a péntek esti vacsorái legendaszámba mentek, de ezeket Schweitzer professzor is folytatta.

RZ: Minden péntek este két kidus is volt, az első az épület előtt volt, ezzel párhuzamosan természetesen a 2. emeleten. Azt ma kevesen tudják, de a kilencvenes években egy központi hely volt a Rabbiképző előtti utcaszakasz, olyan sokan voltak ott, hogy időnként rendőrt kellett hívni, mert nem lehetett elférni. Volt úgy, hogy százan álltak ott, beszélgettek, be nem jöttek, a professzor úr hívta őket azért.

VT: Volt olyan is, amikor kiment és karonfogott valakit, bevitte. Én úgy fogalmaznék, hogy volt egy hivatalos kidus, meg volt, amivel folytatta elődje hagyományait, meghívott különleges témához valakit, akik szintén előadtak a professzor úr mellett. A kiduson híres volt még, amikor körbevitte a barheszt.

RZ: A péntek estéken a 2. emeletre azok mentek, akik idősebbek voltak, vagy a szüleik vittek oda, a fiatalabbak meg lent voltak. Nem volt ott hivatalos házasságközvetítés, siduch, de azért szerelmek szövődtek ott is.

BP: Visszatérve Schweitzer Józsefre, a tanárra, mennyire volt szigorú, mondta-e meg a véleményét, buktatott-e?

VT: Volt olyan, hogy a vizsgán nem tudtuk a választ, ilyenkor azt mondta, hogy térjünk vissza később a kérdésre, így a szigorúság mellett megvolt a lágyág is. Volt olyan is, amikor megmutatta, hogy mit kéne tudnunk ahhoz az általa elgondolt mércéhez. De a siduchra visszatérve, a professzor úr törődött a fiúk és a lányok kapcsolatával is, a feleségemet is megkérdezte egykor, hogy éppen hol tart velem. Nem csak a tanítványait tartotta számon, de azokat is, akik jártak hozzá, tudta azt, hogy kivel mi van éppen, egészségügyileg, a szerelemben, szociálisan, ezzel is törődött.

BP: Mennyien morzsolódtak le az Önök társaságából?

RZ: Volt, aki közülünk Izraelbe ment, munkásként dolgozni, másuk egy nagyon ortodox kibucban él jelenleg, van könyves is a csoportból, de Röhrig Géza, aki most a Saul fia című filmmel robbant be, szintén velünk tanult.

VT: Egyszerűbben, sokan jártak, vonzódtak oda, végül sokan úgy gondolták, élük a saját életüket mennek egy másik úton.

BP: Schweitzer professzor járt Izraelben is, elkísérték erre az útjaira?

RZ: Sajnos nem.

VT: Én sem, de elmesélte, amikor egyszer elment Eilatra a családdal, akkor odament a szállodába a kulcsot elkérni, s ő a bibliai héber nyelven kérte azt el a portáslánytól, aki természetesen nem minden szavát értette. Ezzel kapcsolatban elmondta, hogy milyen szépségei vannak a héber nyelvnek és milyen kihívásokkal kell szembenézni a modern héberrel.

BP: Azt már tudjuk, hogy diákként milyen volt a kapcsolatuk Schweitzer professzorral, de mi volt a rabbivá avatásuk után? Hogyan látta Önöket, mint rabbikat?

RZ: Jól, nagyon szerettük egymást. Van ezzel kapcsolatban egy történetem az esküvőm kapcsán. Az esküvőm augusztusban volt, előt-

„Az ember szívében sok gondolat van, de Isten akarata fog megvalósulni.”

te egy hónappal őt megműtötték. Meglátogattuk a kórházban, nagyon elkeseredett volt, hiszen ő akart esketni minket, de ezt nem tudta megcsinálni. Írt egy beszédet, megkérte, hogy olvassuk fel, Tomi olvasta fel. Bár régen volt, ám pontosan emlékszem az első mondatára: Az ember szívében sok gondolat van, de Isten akarata fog megvalósulni. Ezt a mondatot sokáig nem értettem. Ám most, amikor az én kedvenc tanítványom esküvőjén nem tudok megjelenni, értettem meg. Erre készültem év-tizedeken keresztül, hogy összeeskensem – az én esetemben – Radnóti Zoltánt Verő Anikóval, de nem lehetek itt. Isten így akarta, de ezt a levelet most nektek írom. Ezzel kezdte a professzor úr a beszédét. Tehát a professzor úr az avatásunk után sem engedett el bennünket, volt, amikor konfliktusaink voltak, akkor oda-jött, rendet csinált, a saját autoritásával beszélt mindenkivel. Elmondta, hogy itt vannak Izrael pásztora, kérünk velük szemben megfelelő tiszteletet tanúsítani. Segített sokszor.

BP: Mi lesz most, amikor nincs, aki betöltse ezt a hatalmas űrt, amit maga után hagyott Schweitzer professzor? A szívekben, a fejekben. Ki oldja meg a problémákat, ki segít, ha kell?

RZ: Nekünk kell megoldani a problémákat. A zsidó vallás szerint két részből áll az ember, testből és lélekből. A test az a test, a lélek meg az Örökkévalótól van. Amikor az ember meghal, akkor a lélek betölti az egész világot. A professzor úr itt van velünk, a lelke itt van velünk, betölt mindent, tudjuk, hogy mit mondana ebben a pillanatban, a lelke kapcsolata megvan a távolból is. A Tórában van egy idézet Jákob és József kapcsolatáról: A két lélek egymással kapcsolatban van. Így van az emberekkel, a tanárral és diákjával, a szüleivel. Én azt gondolom, hogy itt van.

VT: Milyen kapcsolat volt köztünk az avatás után? Az én esküvőmön az általa mondottak utolsó mondatára emlékszem, hogy a telefont mindig fel lehet venni, ő mindig felveszi. Így is tett, ahogy mi is. Hívtuk, kérdeztük, kértük a

tanácsát, ő is mindig jelentkezett. Én is szeretnék egy történetet elmondani. Voltunk egy vidéki helyen egy temetőfelújítás kapcsán, amikor odaértünk, a polgármester fogadott minket, a professzornak megadta a tisztelete, körbevezetett minket, megállapították, hogy szépen rendbe van téve, s felmerült ki tette. Erre megkeresték azt, aki ezt megcsinálta pár évvel előtte. Ő elmondta, hogy nem pont úgy álltak a sírok, mint amikor mi láttuk. Erre mondta a professzor úr, hogy ő ezt az elején látta, mert ilyen rendben a sírok egy zsidó temetőben nincsenek. Ilyen volt a mi kapcsolatunk is. Ugye a temetőt úgy hívjuk, az Élet Háza, nekem is ilyen volt a kapcsolatom vele. Hívtott rendszeresen engem, az édesanyámat, a feleségemet. A hátam mögött biztatta a feleségemet, hogy nyomjon engem a doktori miatt. A rabbiavatás után is törődött velünk.

BP: Verő Tamás már megszerezte a doktori címet, és Ön?

RZ: Igen tudom, provokatív a kérdés. A professzor úr valóban a gondunkat viselte, bevitt minket a Mindentudás Egyetemére, ahol ő szerepelt, így is közelebb kerülünk a tudományhoz. A doktori vizsgáim készen vannak, már „csak” a dolgozat megírása van hátra.

BP: Ha 10 év múlva kell beszélni Schweitzer professzorral, mi az a 3 mondat, amit mindenképpen elmondana?

RZ: Alázat, zsidóság, nagypapa. Én erre a három szóra építeném a beszédem.

VT: A nagypapa az én beszédemben is szerepelne, nem csak azért, mert úgy néztem rá, mint a nagypapámra, hanem azért is, mert ő is unokaként tekintett rám. A másik szó, a közösség. Egy olyan közösség, ahogy ő mesélte, amikor kezdte a pályáját, leállt focizni a fiatalokkal, én azt gondolom, ebben viszem tovább a pályáját, egy élő közösséget vinni és továbbvinni. A harmadik a tudás, az a magyarországi zsidóság, ami őt jellemezte, szerepelne, azzal a hagyományos láncolattal, amit tovább is adott.

Folytatás a jövő héten

RADNÓTI ZOLTÁN

VERŐ TAMÁS

SCHNAPP LEA

Szavak és tettek a szeretetről

Becsületes embernél a szó is szent. Kimondva, vagy leírva – egyaránt, sőt a leírt szó meg is erősíti szavunkat, ugyanis: „Verba volant, scripta manent”, azaz „a szó elrepül, az írás megmarad”.

Gondolataim ezzel kapcsolatban a levelek körül forognak. Levelek, melyeket mindenki szívesen kap, de jóval kevesebbet szeretnek megírni. Nagyon sokféle levél létezik: udvarias, szerelmes, üzleti, köszönő, jókívánságokat tartalmazó, eseményekről beszámoló, dicsérő, vagy szemrehányó – és még sorolhatnánk.

A levél szerezhethet örömet, de bosszúságot is, ám ez utóbbiról most nem esik szó. Annyi szép levél van, amit kár eldobni. Így gyűlnek a levelek az évek folyamán. Vannak, amelyek feledésbe merülnek, vannak, melyek eszünkbe jutnak, de ezeket általában nem szoktuk megtalálni. Legálábbis én nem...

Akár a falevelek: az elsárgultak lehullnak, de még mindig gyönyörűek. És új rügyekből új levelek fakadnak. Eljutnak hozzám is. Ezeket milyen jó volna megmutatni, illetve elmesélni olvasóimnak, örömszerző értéküket másokkal is megosztani. Melyiket nem?

A nagy gáon, Gerson rabbi, aki a zsidó életmód törvényei közé iktatta a többnejűség tilalmát, még egy törvényt szentesített: a levéltitok megőrzésének törvényét. Az biztos, hogy ehhez kapcsolódik a másoknak címzett levél felbontásának tilalma is. De vajon megengedett-e a hozzám intézett levelek közzététele, még ha azok örömet szereznek is nekem? És milyen kategóriába tartoznak a sajtóban megjelenő, másokat rágalmazó, úgynevezett „nyílt levelek”? No és, vajon továbbíthatom-e a hozzám intézett, vagy csak valahol hallott szavakat? Mindenesetre pontosan kell idézni, nehogy más értelmet nyerjen a levél. És így van ez a szóval is. Amikor valaki felhánytorgat régen hallott szavakat, de megmásítva. Más értelmet kap a régen elhangzott mondat. Erre nagyon kell vigyázni, mert könnyen rágalom lehet belőle.

A szó, az írás, a tett, legyen áldás, gyógyír, melyre oly szükségünk van. Mindenkinek. És tanúskodjon mindig szeretetről. Megértésről.

* * *

„Közszeretnek örvend” – hallottam valakitől valakivel kapcsolatban. Örömmel könyveltem el, lám-lám, nemcsak intrikálnak az emberek embertársaik ellen, a baráti szeretet fénye sincs kialvóban. Viszont elgondolkoztam a mondat jelentésén. Elemezni próbáltam. Valamelyik más nyelvre lefordítva már nem úgy hatott. Pedig még a Grosz szótárban is megtaláltam. Ó, hány-szor áldom a szótár szerkesztőjét! Nyugodjon békében. Még nem akadt olyan szó vagy kifejezés, amit ne találtam volna meg benne. De az ellenkezőjét is, hogy „közutálatnak örvend”. Örvend?! Ám ez utóbbi most nem érdekes...

Mindig jól esik a szeretetről beszélni – aminek valószínűleg mindenki örül. Akár az egész közösség, akár csak a többség, de szeressenek bennünket és mi is szeressünk. Azon gondolkodom, hogy milyen is a „közszeretnek örvendő” valaki? És, vajon ez az ő saját érdeme? Adottság? Isten áldása? Szerencse?

Van egy hasonló kifejezés: „szeretetre méltó”. Milyen szép egy ilyen kívánság: „Légy szeretetre méltó! Születéstől idős korig...” Gondolatban megölelem azokat az embertársakat, akik sohasem bántottak, akik mindig jóindulatúak, akik juttatnak másoknak is elismerést. Akik nem érdekből tesznek valamit. Akik nem hamisak. Akik örülnek az én örömömnek. Akik észreveszik aggódva, ha szomorú vagyok, de nem kutatják túlságosan annak okát. Akik meg tudják bocsátani, ha véletlenül valami bántót mondtam. Akik hitelt adnak annak, hogy jóvá fogom tenni, ha hibáztam; akik alkalmat adnak arra, hogy jóvátegyem. Akik meg tudnak bocsátani, illetve haragot sem éreznek, vagy mutatnak. Hiszen a „közszeretnek örvendő” ember talán nem is tud igazán haragudni...

* * *

Egyszer – még évekkel ezelőtt – figyelmes lettem arra, hogy két unokám – unokatestvérek – nagy vitában voltak egymással. Csak arra emlékszem, hogy egyikük, az akkor 8-9 éves Éli volt az, aki sírva fakadt, majd azt mondta a másik fiúnak, miközben valamit átnyújtott neki: „Na, itt van, vedd el, csak ne haragudj rám!” Mert van, aki nem képes elviselni a haragot. Nem haragtartó. Ehhez viszont ketten kellenek. Mert lehet, hogy valakinek kedve telik abban, hogy haragjának kimutatásával fájdalmat okozzon a másiknak. (A szeretetre méltó ember ilyesmit fel sem tételez senkiről.) Mindez talán csak tulajdonság. Így születünk. Nem tehetünk róla. És nem veszszük a fáradságot, hogy javítsunk önmagunkon.

E sorok írója, Isten őrizz, nem akar senkit sem bántani, hiszen saját magán is sok a javítani való.

Dávid könyvében, aki a fentebb említett Éli édesapja, olvasom a tanulságos mondatot:

„Az egész világot megjavítani nem tudod, de ha magadat megjavítod, a világ máris eggyel jobb lesz!”

Persze, nem szabad sokat akarni, kívánni. A jó Istennel is lehetett alkudozni. Például, amikor Ábrahám ősatyánk az igaz emberekre hivatkozott. Meg aztán csak 36 igaz ember érdeme, hogy áll a világ. Hát bizony, ez is elég kis százalék.

* * *

A nyilvánosság előtt szereplő ember nehezebben számíthat mindenki szeretetére vagy akár csak a szimpátiájukra. Vannak, akik azt mondják, nekik ez nem is fontos, a lényeg, megírni, szóba önteni a saját maguk által igazságnak vélt mondanivalót. Kétlem. Mert a tollforgatók meg az olvasók viszonya is nagyon sokat jelent. Sokszor elmondtam már, ám most megismétlem: nem lehet, vagy nem tudok mindig jól írni, jól főzni, jól festeni, szépet mesélni. Szeretnék bizalmat és szeretetet kapni embertársaimtól és a jó Istentől. Cserében én is ugyanazt adhatom. Az idő ehhez a jó Teremtő kezében van. Mindannyian kérünk valamit Tőle. Ez a közös kérés tegyen szeretetre méltóvá ember és Isten előtt. Az örök igazság: „Szeretnék adni... Szeretnék énekelni” (Dávid).

És még néhány sor a szeretetről – Dávidtól:

„Egyik szeret, másik színleli,

Te is egyszer szeretsz,

Másszor színleled.

Ez alakoskodás,

Nem az igazi.

Szeretni csak egyféleképpen lehet:

Mindig!”

Van, aki másképpen gondolja? Legyen az is áldott!

* * *

Visszatérve a levelekre, igen, még mindig a levél útján küldött szeretet-üzenet a legszebb. No, és ha „palackban” küldik? Persze virággal is el lehet mondani. Telefonon is lehetne, de mindig foglalt. Vagy valaki türelmetlenül jelez, hogy ő is beszélni akar.

Amikor a nagyvilágból érkezett levelek gyöngyszemeit fűzöm, benne van a mi kis világunk is. Beér-Sévától Nahariáig.

Külföldön élő jó barát küldi szeretetteljes üdvözlét nekem és vágyva vágyott hazájának. A Melbourne-i képeslap gyönyörű, rózsás bélyegével különösen kedves. Lám, jól mehet az ausztrálokhoz. Rózsa tövis nélkül. Olvasom a sorokat. Szemem megakad két szón: „Nem haragszom”.

A képeslap feladója a gyermekei után ment Ausztráliába. Megírja a pontos dátumot, amikor nekem levelet küldött és nem kapott rá választ. „Nem haragszom” – ismétli. Vajon levele elveszett valahol? Vagy hanyagságból nem válaszoltam?

Most már mindegy, hogy a levél eljutott-e hozzám, vagy sem. Hanem a legfontosabb a nagylelkű két szó, amelyeket mindenkinek meg kellene tanulnia: nem haragszom... És... Ne haragudjatok... Talán így kezdődhetne a béke...

A sors szétszórta bennünket. A zsidó szívek azonban megtalálják egymást szerte a világon. Ó, a kedves levelek! Azoknak is van sorsuk. A címzett sokszor évtizedekig őrzi egyiket-másikat. Mert szeretetet hozott egy szeretett személytől.

A technika csodái is hozzák-viszik az üzeneteket: Telefon, vonalas vagy mobil, fax, internet, e-mail, légi posta, sürgöny, újabban telefonon küldött levélke – az SMS. Vajon, amikor a leveleket a lovas postakocsi vitte, több idő volt levélírással? Ezt mi már valóban csak filmen láthatjuk. Adja a Teremtő, hogy békében élvezzük a csodákat és, hogy néha tudjuk szívből mondani egymásnak: „Nem haragszom”...

* * *

A levelekről elmélkedve a fülemben cseng egy szívhez szóló jiddis dalocska: „A brifele der Mame”. Arról sír az ének, hogy az anya kéri a fiát: „ne felejts el írni anyádnak egy kis levelet”.

No igen, az is régen volt. Ma inkább telefonálnak. Így is jó. De milyen jó!

- Imá! Minden rendben van. – Imá...! – a telefonon keresztül is a legszebb megszólítás. Ó, Istenem, élvezzük nagyon sokáig!

Nagyon régi mondás, hogy a szó elrepül, az írás megmarad. Kétlem. Mert a szó nem mindig repül el. Sok-sok évtizedig emlékezünk egy-egy szívet melengető biztatásra. És hogy tud fájni ugyancsak sokáig egy-egy bántó szó. Az írás sem mindig marad meg örökké. Mert a leveleket is elfújja a szél.

Minden mulandó, csak a mese örök.

SZAKÁCS LUCA: BÜVÖS BARACKVIRÁG

Gyönyörű nap virradt. Tavaszi szellő járta át a vidéket és melegséget fújt minden velem egykorú kamasz szívébe. Talán a mámorító illatú virágok is nagy szerepet játszottak ebben, de leginkább annak a gondolata, hogy pontosan két hét múlva anyák napja. Mindenki somolyogva sugdolózott a barátnőinek, hogy ő bizony hol, mit, mennyiért és miért fog vásárolni az édesanyjának. Csak én nem sugdolóztam... Csak az én szívemben nem kacérkodott a tavaszi fuvallat, sőt! Csak nekem telt el életem első tizennégy éve anyák napja nélkül.

– Flóra! Hol vagy? Flóra? – kiáltott egy ifjú, nőies, de ismerős hang. Felocsúdtam. Liza szolongatott, hiszen ma kezdjük el megtanulni az anyák napi műsort, ráadásul új tanár is érkezik, akit senki sem ismert és senki nem tudott róla semmit. Tehát nyilvánvaló, hogy nem állt szándékomban befáradni és jó pofizni a biztos nyáladzó, kutyakaja szagú, amatőr tanító nénivel. Visszakiáltottam.

– Öt perc és megyek – majd feltápáskodtam a megszokott, békés ülőhelyemről, a virágzó és misztikus barackfa alól. Gyakori szokásom volt idejönni, kizárólag egyedül, ennek oka néha a szomorúság, a magány és a düh volt. Úgy éreztem, hogyha idejövök, minden belső viharom alábbhagy, aztán lassan elcsitul. Imádtam ezt a barackfát és szerencsémre ezzel egyedül voltam. Valami különös szál fűzött a fához, egy kicsit mulatságos is volt kitűnése a többi korhadtt, mondhatni színtelen cserje közül.

A művelődési ház parkját elhagyva bevánszorgtam a csarnokba, ott karon fogott Liza és magával húzott a szomszédos terembe. Nagy gyerekzibongás szűrődött ki onnan, amiből arra következtettünk, hogy a tanárnő még nincs itt. Beléptünk és helyet foglaltunk egymás mellett az egyik padon. Sokat köszönhettem Lizának, például elsőik között azt, hogy az egész iskolában ő volt az, aki egyáltalán szóba állt velem. Őt tartottam az egyetlen barátomnak. A többiek talán azért nem beszéltek velem, mert úgy gondolták, minek is barátkozzanak egy ilyen magába forduló, ostoba libával. A tanulásban is csak Liza segített, de a tanárok szerint sokkal többre lennék képes, ha blabla... Szokásos süketelés! Egy tanárnő volt, aki megértett: Klára néni, akit most helyettesíteni fog ez a banya. Már látatlanban is utáltam, hiszen Klára nénit éreztem a pót anyukámnak az eredeti hiányában.

Apukámmal ketten a művelődési ház mögötti albérletben laktunk, szegénykém ki sem látszott az írásból, nem is gondolhatott a csajozásra. Pedig nyilván neki is szüksége lenne egy társra anyahalála után. Még beszélni sem tudtam, mikor a munkából hazafelé autóbalesetet szenvedett, a kórházban már nem tudták megmenteni. Ez évekig nagyon megviselt minket, apát majdnem kirúgták a munkahelyéről, mert néha indokolatlanul sírógörcsben tört ki. Apa szerkesztő volt a helyi rovatnál. Benyitottak a terembe. Az igazgatónő volt az, aki kitessékelt minket az udvarra, mondván az új tanárnő már ott vár minket.

Kisütött a nap. Mi, mint a jó gyerekek, letelepedtünk a fűbe, és a szemünkkel kerestük az új jövevényt. Nem kellett sokáig a parkot fűrészelnünk... Mindenkinek megakadt a szeme az igazgatónővel beszélgető fiatal, csinos hölgyön.

Nem hittünk a szemünknek! Egy tavaszi tündért láttunk a szemünk előtt, kinek a hosszú, szőke haját lágyan fújdogálta a tavaszi szellő, szintúgy a tengerkék, fodros ruháját, mely alól pajkosan kilátszottak nőies térdei. Olyan gyönyörű volt, mint a nyári naplemente, amikor a nap már vörös, bár az ég még kék. A mosolya akár az érett barack, melyet nem fokozott valami flancos rúzs, vagy rikító szájfény. Természetes szépség volt, talán ezért csorgott ennyire a fiúk nyála. A naplónkat és valami papírokat tartott a kezében, amely teljesen meggyőzött minket, hogy Ő az új tanárnő. Az igazgatónő távozása után az állam a térdemet súrolhatta, mert az osztályban tanuló összes diák nevét hibátlanul tudta és egyesével kihívott minket a szövegeinkért. (Ezek voltak a papirosok.) Könnyedén, ruháját nem féltve leült mellénk a pázsitra és kedvesen bemutatkozott. Szerintem több volt ez, mint csupán megismerkedés. Mindenkivel beszélgetett, sőt egyenesen úgy festett a dolog, mintha azonnal a barátunkká fogadtuk volna. Hát még a dal, amit választott nekünk! Nem igazán volt fiús, de lányos sem, mégis mindenkinek nyomban elnyerte a tetszését. Egy kisebb kórus kellett hozzá és három szólista. Eléggé dalos osztály voltunk, úgyhogy a csekély számú próbák ellenére hamar megtanultuk a darabot. A három szólista között Liza is ott volt.

Az egyik próbán Dominika néni (mert így nevezték) felfigyelt rá, hogy rossz passzban vagyok, amit nyilván furcsának vélt, hiszen ha gyakoroltunk, mindig fülig ért a szám. Megkért, hogy várom meg, beszélni szeretne velem. Hopp... Nyeltem egy nagyot. Vajon felcsap pszichológusnak? Vagy lazán elküld az igazgatóhoz? Akár felhívja Apát? Mit akar tőlem?

Hamarosan végeztünk a próbával, immár a műsorunk készen állt a vasárnapi műsorra, noha ma még csak szerda volt.

A diákok tolongva indultak el a táskáik felé, és buzgó zibongás közepette hazabaktattak. A művelődési ház ablakából figyeltem mindezt, amikor egy illatos, puha, női kéz a vállamra „nehézedett”. Szépen kísértáltunk az udvarra, majd így szólt:

– Tudsz egy nyugodt helyet ahol négyszemközt beszélhetnénk egy kicsit, Flóra? – kérdezte.

– Persze! – vágtam rá büszkén és már lépteinket szaporázva igyekeztünk a bűvös barackfa alá. Leültünk a helyemre, majd vártam, hogy belekezdjen a lelkizésbe, ahogy a többi tanár. De nem...

Megnyugtató, mondván már ismeri a történetemet, és elhiszi milyen fájdalmas számomra az édesanyák ünnepe. Több, mint egy órát beszélgettünk a fa alatt. Úgy éreztem, nem tudom hazaengedni, nem vagyok képes elválni tőle, hát meghívtam hozzánk vacsorázni. Ő először udvariasan szabadkozott, de elfogadta a meghívást. Elmeséltem, hogy cseppet sem a városka végén lakunk és mikor ezt a mondatot befejeztem, már oda is értünk a legénylakás szerint berendezett házhoz. Beléptünk, majd szóltam apának, aki férfiasan előbúdkácsolt a szomszéd szobából. Néhány kötetet cipelt, melyeket tipikusan a lábára ejtett, amikor meglátta az idegen, de mesés szép női jövevényt. Szerencsére ekkor tudtam „hol a helyem”. Szépen kísértáltam a konyhába és nekiláttam a pirítás készítésnek, őket pedig tel-

jes nyugalommal egymás társaságára bízom...

Elérkezett a vasárnap. A művelődési ház zsúfoltságig megtelt nézőkkel, sőt még akkor is szállingóztak befelé, mikor csupán öt perc volt az előadás előtt. Nagyon csalódott voltam, mert Apa tegnap este közölte velem, hogy sajnos nem tud eljönni az ünnepségre, mert a főszerkesztő rengeteg munkát szózott rá, amivel készen kell lennie hétfőre, azaz holnapra. Azért én várokoztam rá, de bele kellett törődnöm, hogy Apa tényleg nem tud megnézni.

Dominika néni megszámolta a gyerekeket, és ijedten a telefonjához kapott, majd futólépésben odasietett hozzám.

– Flóra! Nincs itt Rebeka, a harmadik szólista. Tudod, most írt egy SMS-t az anyukája, hogy eltörte a lábát és kórházba kell menniük. Neked kell énekelned a harmadik szót! Tudom, hogy tudod – darálta, majd a következő pillanatban már a nézősereg közt láttam lobogni csillogó, szőke haját. A tömeg lassan elcsendesedni látszott. A konferanszié elénk lépett és közölte a nézőkkel, hogy MI jövünk. Elindult a zene, majd egy kis nyikorgás hallatszott az ajtó felől. Vajon ki állt ott zilálva és tágra nyílt szemekkel? Hát persze az én drága, jóképű, melegszívű édesapám. Meglepődését is konstataulta egy gyenge karlendítéssel, hogy ott virítok közepén, akár egy csöpp barackvirág.

A kórus elkezdte a dallamot, aztán mi szólisták is és végül az egész banda önfeledten zengte a dalt a tömegnek.

Igazi vastapsot kaptunk! A műsor után szokás szerint oda kellett menni az igazgatónőhöz elvenni egy szál virágot. Ekkor mindenki elszaladt az anyukájához és óriás puszikkal, könnyek közt átadta neki. Az évek során általában az én virágomat vagy Apa, vagy Klára néni kapta, bár mindig hezitáltam kettőjük közt. Most végre pontosan tudtam kinek adjam! A csarnokban nem találtam Őt, de sejtettem, hogy kivel van. Kisértáltam a rég nem látott barackfámhoz, ahol megtaláltam a virágom tulajdonosát. Csakhogy Dominika nénire nem egymagában bukkantam ám rá! Megpillantottam őt, amint édesapámmal gyengéden csókolóznak. Születésem óta ez volt életem legeslegszebb pillanata. A szegfűm méltó helyet kapott Dominika néninél, noha csak az egyik kezével ölelhetett magához, mert a másikat Apa a világért se engedte volna el.

Végre teljesült az álmom. Nem kívántam soha pénzt, népszerűséget, zsebkutyát, ahogy a többiek. Csak anyukát. Egy szerető, édes anyukát!

Két év telt el azóta a vasárnap óta. Apa és Dominika néni eljegyezték egymást, akkor már a pesti Zeneakadémia középiskolájában tanultam és énekeltem. Két év óta nem voltak viharaim, nem voltam visszahúzóódó, sem magába forduló. Rengeteg új barátom lett, sőt a régiiek tábora is igencsak megnőtt. Valahogy mindig is éreztem, hogy nekem nem kell semmi más, csak egy egész, szerető család. A tanulmányaim is felfelé törnek, akár a rakéta!

Apa és Dominika néni (akit nem sokkal később, már Anyának szólítottam) esküvőjét szintúgy tavasszal ünnepeltük, mint mikor megismerkedtek. A virágokról én gondoskodhattam, és mindhárunk szerint ide nem illett volna más, csakis az apró, édes barackvirág.

SÓS CSABA:

A MAGYAR SHALOM ALEICHEM

Így nevezte Ujvári Pétert egy magyar író. Egy francia Goncourt-díjas író Dickenshez hasonlította. Nevezték a zsidó Jóknak is, a magyar-zsidó irodalom Mikszáthjának is. Őt tekintették a magyar nyelvű zsidó regény és elbeszélő műfaj megteremtőjének. „Haláláig alig ír olyant, ami ne zsidókért és ne zsidókról szólna.” Regényei és novellái „tele vannak a zsidó élet folklorisztikus elemeivel”. „Ujvári Péter értéke csak Perc, Shalom Asch, Shalom Aleichem, Zangwill mértékével mérhető” írta róla a Múlt és jövő folyóirat.

Scheiber Sándor szerint, ha jiddisül ír, mint Aleichem, vagy valamilyen világnyelven, ma I. B. Singerrel, Malamuddal, Bellow-val és Elie Wiesellel együtt olvasnák.

Ki is volt valójában Ujvári Péter?

A mai generációk jószerevével „csak” az 1929-ben megjelent Magyar- Zsidó Lexikon szerkesztőjeként hallották a nevét. 1945 után semmilyen írása nem jelent meg Magyarországon. Művei, sajtóban megjelent elbeszélései, tárcái a közönyvtárakból hiányzanak, vagy nehezen hozzáférhetőek. Írói munkásságával alig, újságíró pályájával szinte egyáltalán nem foglalkozik az irodalom- és sajtótörténet. De nem volt hozzá méltányosabb saját kora sem. Húsz megírt regényéből mindössze kilenc jelent meg. Drámáját a tervek ellenére sem mutatták be. Írói alkotó munkájának fő műveit könyv-alakban vagy halála után adták ki - akkor is családi gondozásban-, vagy kéziratban maradtak. Sok száz novellájából a korabeli, jórészt általa is szerkesztett, vagy éppen alapított lapok adtak közre./ Azért egyes írásai nem zsidó lapok hasábjain is olvashatóak voltak./ Negyvenéves írói pályája alatt egyetlen méltatás sem jelent meg róla a Nyugatban. Ignó Hugó, a lap egyébként zsidó alapító- főszerkesztője bár elismerte Ujvári Péter irodalmi munkásságát, szóban ezt nyilatkozta: „Nyilván zsidó író nem méltathat a Nyugat, mert így is állandóan az elzsidósodás vádjától kell félni”. Ujvári Péter haladó gondolkodású író volt és ezért meg kellett szenvednie. Mint Scheiber Sándor írta: „Sajnos, aki zsidó akkor Magyarországon olvasott, nem vállalta szemléletét, aki vállalta, nem olvasott.”

Ujvári Péter 1869. április 24-én született Tolcsván, Grossmann Pinhasz Juda (Pinchesz Jüde) néven. Apja, Grossmann Vilmos (Benjamin Zeev Wolf), az érsekújvári új ortodox hitközség első rabbija. Anyja, Ettinger Róza. Anyja egyszerű, jámbor zsidó asszony. Ujvári így vall édesanyjáról: „Ezernyi csodakép szunynyadt lelkében, csodás multak ezer káprázata, amik csöndes estéken kiszírmoztak belőle, és sírtak, munkáltak, mint a mese ezüstvirágja. Kevés asszonyt ismertem életemben, aki úgy tudott mesélni, mint ő.”

„Engem édes, illatos költészettel itatott az édesanyám.....Írni, olvasni csak jiddisül tudott..... amikor mesélt se éhes, se fáradt nem voltam.....sokszor ő maga is csak azért mesélt,

mert a szoba hideg volt és az asztalon csak egy kis száraz kenyér keménykedett.”

A család mindkét ága már négy-öt generáció óta magyar földben gyökerezett. Apai ágon Remot, az askenázi zsidóság imakönyvét rendező tudós liturgikust őrizte a család, őseként. Anyai családja / Ettinger / Maharam-ig, a nagy Talmud-kommentátorig terjed, de e családfa ágai Marx Károly és Ettinger Salamon, az első német-zsidó társadalmi regényíró is.

A házasságból tizenkét gyermek született. Az író egyetlen bátyja talmudista bölcs volt.

Ujvári Péter tizenkét éves korától Nagysurányban, az ottani jesivában végezte a hagyományos tanulmányokat. A Talmud értelmezésének szokványostól eltérő gondolatmenete, - úgymint a hierarchikusan felépített logikai, a kérdésre kérdéssel válaszolás; az érvek és ellenérvek párhuzamos felsorakoztatása; a tanmesével, közmondással reagálás; bibliai idézetek használata- az író műveinek állandó jellemzőjévé vált.

A fiatal Ujvári világi tanulmányok iránt is érdeklődött, ezért el kellett hagynia a jesivát. Házitanító lett, németül kezdett verseket írni. Húszéves korában már magyarul írt, nevét Péterre változtatta. Újságíró pályája Szegeden kezdődött. 1889-től a Szegedi Híradó munkatársa, majd helyettes szerkesztője lett. Érsekújváron töltött gyermekora miatt kezdték Ujvárinak szólítani, így változtatott nevet. 1899 augusztusában kötött házasságot egy kiskunfélegyházi kereskedő húszéves lányával, Frank Jankával. Házasságukból három gyermek született, László, Imre és Magda./ Felnőttként mindhárman irodalmi pályára léptek./ Hitvese hozományából Szegeden megalapította a „Magyar Szó” irodalmi lapot. A „Magyar Szó” szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti szemle volt, azonban a közönség még nem mutatott olyan érdeklődést, hogy egy ilyen lap meg is tudjon élni. Ujvári lapot beköszöntő sorai ma is érvényesek: „Szörnyű nagy rontást csinált minálunk a klikkrendszer. Megrontója lett az ízlésnek és a tisztánlátásnak.” Rövidesen a „Szeged és Vidéke” felelős szerkesztője lett.

1905-ben jelentek meg kötetben a Pesti Hírlapban közölt írásai, „Legendák és krónikák” címmel. 1906-ban Budapestre költözött feleségével és gyerekeivel. Itt a „Magyar Hírlap” és a „Budapest” lapok vezércikkírója, az „Egyenlőség” folyóirat munkatársa. Éjjel és nappal ír a megélhetésért. Órákon keresztül szótlánul dolgozik szerkesztőségi asztala mellett, olvashatatlanul kicsi gyöngybetűt a szedők csak nagyítóval tudják kibetűzni. Ujvári csöndes, nyugodt, háttérbe kívánczó író, aki mindig tele van reménnyel, életkedvvel, tervekkel. Aki megértő együttérzéssel, vagy éppen humorral, harag nélküli megbocsátó szeretettel, vagy éppen csípős gúnnal képes beszélni emberekről és cselekedeteikről.

1908-ban írta „Az új keresztény” című regényét a kikeresztelkedett zsidók sanyarú helyzetéről a konzervatív- keresztény magyar társadalomban. A regény a magyar irodalomban egészen új, addig szinte teljesen ismeretlen hőseket, és életeket mutat be. A jiddisül beszélő zsidó alakok tipikus vonásait - humor, érzelmesség, felfelé törekvés, félelem, fájdalom - ábrázolja sok szeretettel, szatirikus humorral. Az „Új keresztény” folytatásokban való közlése épp hogy befejeződött, az Egyenlőség máris kezdi közölni „A mécs mellett” című regényt, melynek varázsát önéletrajzi elemek is színezik. A cselekmény Nagysörödön játszódik. A név Nagysurányt fedi, ahol Ujvári a jesivát járta. Itt lett tanúja a kis hitközség társadalmi rétegződésének, torzsalkodásainak, maradiak és haladók összeütközéseinek. Ő is tanulta „a mécs mellett” a Talmudot, és titkon, lázadón a világi tárgyakat. Öt-hat társával együtt, a kiátkozás fenyegető veszélye árnyékában, profán írásokat rejtegettek a szent főliánsok lapjai között, és a fizika vagy grammatika szabályait azon a sajátos kántáló hangon énekeltek, ahogy a Talmudot tanították a bét-hamidrasban, hogy eltereljék szállásadójuk és az ablakok alatt áhítatosan hallgatódzó szakállas zsidók gyanúját a tiltott tanulmányokról.

„A mécs mellett” egy másik jelenetének is önéletrajzi háttere van, melyben a regényalak Genendl mesékkel lakatja jól éhes gyerekeit a vacsora nélküli estéken, ahogy az író édesanyja is a múlt káprázatos csodáival telehintett mesékkel teszi varázslatossá a szegénységben és éhségben eltelt gyermekort. Irónia és szeretet színezi a mondanivalót. Az éhezőn úgy akarnak segíteni hitsorsosai, hogy fizetés ellenében hivatalos böjtölőnek fogadják fel. Az író a mécs szelíd lángja mellett a kispolgárinál is szerényebb és szegényesebb falusi hitközség csöndes eseményeiről, egyszerű világáról ír a humor derűs, meleg színeivel. „A mécs mellett” regény ugyanakkor lázadó is. A világra nyitni vágyó bocherének a rabbi aztán így veti szemére, hogy odahagyta az ősi forrást: „A tenger mellett voltál, gyöngyhalász lehettél, és el akarsz menni mellőle kavicsot szedni virágtalan sziklák közé” **Folytatása következik**

PEER GIDEON: HIGANYTÁNC

Távol áll tőlem, meg nem is tisztom, hogy országokat hasonlítgassak össze egymással, meg hát tudom, hogy semmi értelme. Olyan lenne, mintha azt akarnám eldönteni, melyik üzlet olcsóbb: gyorsan kiderülne, hogy itt ez, ott meg az, vagy fordítva: itt az, ott meg ez.

Mégis, belém bújik a kis Manó, amikor a magyarországi időjárás jelentést szemlélgetem.

Még mielőtt belemennék a részletekbe, szeretném bevallani, hogy a magam részéről leginkább a magyarországi és az izraeli viszonyokkal vagyok úgy-ahogy tisztában, azt ismerem legjobban. Mondjuk, ha nagyon sarokba szorítanak, még felsorolom Dél-Amerika országait, vagy Grönland természeti kincseit, de aztán megáll a tudomány, semmi, vagy még annál is kevesebb, ami még számba jöhetne.

Térjünk vissza az időjárásra.

Tudott dolog, hogy nálunk meleg van, általában nagyon meleg, majdnem mindig. Magyarországon viszont úgy-ahogy kiegyensúlyozott a hőmérséklet, a telet tavasz követi, azt meg a nyár, majd az ősz, végül a tél. És sosem fordítva.

Nálunk ez korántsem ilyen egyszerű, leginkább nyár van, meg egy kis tél, vagy aminek azt lehet nevezni, amikor egyik nap hőség van, másikon meg zuhog az eső, és az a jármű a nyerrő, amely jachtból lett átalakítva.

Így volt ez mostanáig. Mostantól meg az van, hogy üljek a szalonban, és nemhogy a kondit, de még a ventilátort sem kell bekapcsolni. És

nem azért, mert már annyira hozzászoktam a dinnyeérlelő hőséghez, hanem, mert direkt kellemes az idő. Se hideg, se meleg, a szél is fújdogál, igaz, csak úgy félárbocosan, de fújdogál, mintha balzsammal kenetnének, éppen hogy megérint finom ujjaival, de hagyjuk, majd még megint másról írok, mint amiről akarok.

Ezzel szemben mit látok az internet mindentudó üveggömbjében? Pesten 38 fok van, egyes országrészekben, főleg keleten, a higany nyaldossa a 40 fokot.

Mostanában jártam Magyarországon, akkor is – milyenek a véletlenek – éppen meleg volt, próbáltam bemenekülni ide, vagy oda, de se itt, se ott nem volt hűvösebb, mint kint, hacsak nem a templomban, de annyi bűnöm nincs, hogy egész nap ott vezekeljek.

Ahol van légkondicionáló berendezés, ott sem érezhető, mert rosszul van méretezve, a helyiség nagyságához képest kicsi, vagy olyan alacsony üzemeltetik, hogy ember legyen a talpán, aki különbséget tud tenni, hogy hol van, és hol nincs, illetve hol működik és hol nem.

Amikor ott vagyok, barátaim a terroristák után rögtön a meleget okolják, amiért nem jönnek hozzánk, Izraelbe, illetve csak télen jönnének, ha nem lenne olyan szörnyű hideg. Igaz, ami igaz, nálunk néha a mínusz alá csusszan egy-két fokkal a hőmérséklet, ott meg a 10-20 fokos hideg se ritka, igaz, az más.

Látom, most Pesten ingyen osztogatják a víz-

zel telt palackokat az utca népének, az emberek a szökőkutakban próbálnak lehűlni, a szerencsések pedig a Balaton felé vezető dugóban araszolnak órákon át, de mire leérnek, őket is eléri nyugat felől a hideg front, 90 kilométeres óránkénti széllel, viharral, meg országos zuhával, beleértve a diónagyságú jégesőt is.

Én meg üljek a 27 fokos „dög melegben”, egy izzadságcsöppet sem sikerül kisajtolni magamból, és egyre csak arra gondolok, hogy megint alacsony villanyszámlával kell beérem, és azon is töprengök, vajon a légkondi nem sínyle-e meg, ha sokáig eltekintek üzemszerű használatától.

Peer Gideon *Izraeli apróságok*

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és

Schőner Alfréd rabbi

professzor

utószavával megrendelhető a

054-6678131-es telefonszámon.

(Külföldről: +972/546678131)

„Az én generációm Jorge Luis Borges Fidel Castro által betiltott verseit olvasta, és Octavio Paz költeményeit idézte fejből. Az én generációm – azok, akik a negyvenes években születünk – elveszett generáció, amelyet tönkretett a kommunista rendszer”

Milyen volt Kuba, amikor Castro irányítása alá került? Hogy éltek az emberek? Miről álmodtak a fiatalok? Mi várt a homoszexuálisokra? Reinaldo Arenas kubai író minden kérdést megválaszol önéletrajzi könyvében, csak bírjuk gyomorral. A kötet 1993-ban (három évvel Arenas halála után) jelent meg. A bevezetés nemes egyszerűséggel A vég címet kapta és hű is hozzá. Arenas leírja, hogy három éve AIDS-es és ebben a három, fájdalomban eltöltött évben teljesült az egyetlen kívánsága: sikerült befejeznie életművét.

A visszaemlékezés Arenas gyerekkorával kezdődik. Csodálatosnak élte meg a falusi nyomort, életének első és egyben utolsó szabadon töltött éveit. Hatalmas család vette körül, csupa vénlány, akik számára láthatatlan volt. Az apját sosem ismerte. Már gyerekkorát is túlfűtött szexualitás jellemezte. Elmondása szerint teljesen természetesnek számított (értsd: mindenki csinálta), hogy állatokkal és fákkal létesít szexuális kapcsolatot. Ezek a történetek szinte minden fejezetben felbukkannak.

A tizenéves Arenas pár évig lelkes castroista volt, hitte, hogy Castro képes változást hozni Batista után. Ám Castro rövid idő alatt börtönné változtatta Kubát. A fullasztó légkör pedig a legabszurdabb menekülési módokat szülte.

Egyesek úszva vagy tutajjal, mások magas épületekről leugorva próbáltak egy szabad ország követségének gyepén landolni. A még elkeseredettebbek öngyilkosok lettek.

A rezsim az írókat is válaszüte elé állította:

„Mint ahogy az várható volt, az irodalmi özszejevetelek hamar abbamaradtak: a résztvevők egy része disszidált, a maradék elkezdett a kormánynak dolgozni, s voltak, akik öngyilkosok lettek.”

Arenas disszidálási lehetősége a nullával volt egyenlő. Kormányellenes magatartása miatt egy könyve sem jelenhetett meg Kubában, homoszexualitása miatt üldözték. Műveinek nyugatra menekítése és megjelentetése már csak olaj volt a tűzre. Végül homoszexualitása és egy-két koholt vádnak köszönhetően börtönbe került.

Nekünk, Kelet-Európából származóknak a diktatúra nem új fogalom. A kubai kormány egyes húzásai ismerősnek hathatnak, de a börtönvilágról szóló fejezetekhez semmi sem fogható. Döbbenetek.

A nemzetközi nyomásnak és ígéretének – hogy kigyógyítja magát és „normális” ember-

ként fog élni -, köszönhetően elengedik.

Évekkel később a tucatnyi öngyilkossági és szökési kísérlet után egy ügyes csellel sikerül disszidálnia Amerikába. Miami sivársága után New Yorkban átmenetileg otthonra lel. Még Amerika sem képes nyugalmat hozni számára, annyira részévé vált a félelem és a menekülés.

„Az emigráns nem más, mint egy szellem, olyasvalaki árnyéka, aki soha nem éri el teljes valóját. Én azóta nem létezem, hogy megérkeztem Amerikába. Azóta menekülök saját magam elől”.

Kuba története a folytonos öngyilkosságok története Arenas szerint. A könyv végén elbűcsúzik barátaitól és Kuba felszabadítására buzdít. A könyv befejezését követően véget vetett életének.

Nagy Tímea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.

A Drory könyvtár heti ajánlata Reinaldo Arenas: Mielőtt leszáll az éj

KRASZNAI ÉVA:

Fell kell ismerni a stroke tüneteit!

Ma már nem csak vénás kezeléssel tudják eltávolítani a vérrögöt, hanem a combartérián keresztül is olvasom az unideb.hu internetes portálon

A szélütés megelőzésének és ellátásának aktuális kérdéseit vitatták meg a téma szakértői a Nemzetközi Stroke Konferencián Debrecenben. A stroke szakmai irányelv tervezetének frissítéséről döntöttünk, ez a következő három évre meghatározza a szakterület elvégzendő feladatait – jelentette be Csiba László, a Debreceni Egyetem Neurológiai Klinikájának igazgatója, a Magyar Neurológiai Társaság elnöke a Nemzetközi Stroke Konferencia sajtótájékoztatóján.

A professzor kifejtette, hogy az elmúlt években jelentősen fejlődött az akut szélütés terápiája, ma már nem csak vénás kezeléssel tudják eltávolítani a vérrögöt.

– A vénás kezelés szűk időkorláthoz kötött, mivel a stroke bekövetkezésétől számított 3-4,5 órán belül el kell végezni, de az új technológia, a combartérián keresztül végzett mechanikus agyi vérrög-eltávolítás 6-8 órán belül is elvégezhető. Ugyanakkor ez a kezelés meglehetősen költséges, az egyszer használatos műszer egymillió forintba kerül, és megfelelően képzett szakemberekre is szükség van, akik a nap 24 órájában az év minden napján el tudják végezni a beavatkozást – magyarázta Csiba László a portál információja szerint.

A szakember szerint a legnagyobb probléma, hogy nem ismerik fel a stroke tüneteit. – Ha bárkin azt vesszük észre, hogy félrehúzdik a szája, lezsibbadnak, lebénulnak az egyik

oldali végtagjai és elakad a beszéde, akkor azonnal hívjunk mentőt, ne a házi orvoshoz menjünk. Ilyenkor nem szabad vesztegetni az időt, ugyanis a vérrögoldó kezelést csak 3-4,5 órán belül lehet elvégezni.

Natan Bornstein, a World Stroke Organisation alelnöke szerint példaértékű az a munka, amit a Debreceni Egyetem Neurológiai Klinikáján végeznek: miközben világszerte 3-5 százalékos a vérrögoldó kezelési arány, addig a debreceni stroke-központban 16 százalékos.

– Fontos, hogy a tudáshoz megfelelő infrastruktúra is párosuljon, hiszen a stroke ellátása szinte már a kórházi kezelés előtt megkezdődik. A komplex stroke-központokban

radiológus, neurológus és idegsebész is rendelkezésre áll, így bármelyik típusú beavatkozást el tudják végezni – tájékoztatott Natan Bornstein.

A szakember kiemelte: napjainkban a szélütés okoz leggyakrabban rokkantságot, ezért olyan országos stroke-rendszert kell kialakítani, amely már a rehabilitációt is tartalmazza. – A halálozási arány csökkentése mellett, a legfontosabb cél, hogy minél több szélütésen átesett tudjon visszatérni a munka világába. Az újfajta kezeléseknak köszönhetően a betegeknek 50 százalékkal több esélye van, hogy rendes életet éljen – hangsúlyozta Natan Bornstein.

Nem hiba a szivárgó mellimplantátum

Mégsem terheli felelősség a rendszertanúsító céget a mellimplantátumok miatt.

Egy francia fellebbviteli bíróság úgy ítélte meg, hogy a TÜV Rheinland németországi központú nemzetközi termék- és rendszertanúsító cég „teljesítette kötelezettségvállalásait és nem követett el hibát” a szilikon szivárgása miatt világméretű botrányt okozó PIP-mellimplantátum engedélyeztetésekor – tudatta a Magyar Távirati Iroda.

A dél-franciaországi Aix-en-Provence fellebbviteli bírósága csütörtöki döntésével megsemmisítette a touloni bíróság ítéletét, amely 2013 novemberében elmarasztalta a német vállalatot és kártérítés megfizetésére kötelezte hat forgalmazó és 1700 nő számára.

A per azzal a francia botrányval kapcsolatos, amelynek főszereplője az azóta tönkrement francia Poly Implant Prothese (PIP) implantátumkereskedő cég. Az alapítót, Jean-Claude Mast 2013 decemberében négy év börtönbüntetésre ítélte a dél-franciaországi Marseille büntetőbírósága.

A céglapítónak 75 ezer euró (22,5 millió forint) pénzbírságot is be kellett volna fizetnie, valamint örökre eltiltották az egészségügyi szektorban való működéstől és a cégvezetéstől. Ezenkívül Mast több ezer euró kártérítést megfizetésére kötelezték valamennyi őt feljelentő sértettnek – van, akinek morális alapon, másoknak pedig azért, mert el kellett távolítani a testükből a szakadásveszélyes mellimplantátumot. A megítélt kártérítések összege sértettenként 6 és 13 ezer euró (1,8 és 3,9 millió forint) között mozgott.

Miután a PIP csődje miatt a sértettek a francia cégtől nem számíthattak kártérítésre, ezért az iparágban vezető pozíciót kivívó TÜV Rheinlandot – amelynek feladata az implantátumok minőségének ellenőrzése volt –, a bíróság 1600 sértettnek 3400 euró kártérítés megfizetésére kötelezte átmeneti jelleggel addig, amíg a szakértők meg nem állapítják minden panaszos esetében a pontos összeget.

A német cég megtámadta a fellebbviteli bíróságon a döntést, de az nem mentesítet-

te a kártérítés megfizetése alól, így a TÜV Rheinland eddig 5,8 millió eurót fizetett ki a sértetteknek.

A döntés értelmében „a panaszosoknak vissza kell téríteniük a pénzt, de a visszatérítési kérelmet illetően egyelőre semmilyen döntés nem született” – hangsúlyozta a vállalat.

A német cég korábban úgy vélte, hogy egyszerűen azért osztották rá a bűnbak szerepét, mert fizetőképes.

Csődbejutása előtt a francia kisvállalkozás tíz éven át gyártotta és forgalmazta az egész világon a szakadásveszélyes mellimplantátumot, amelyhez nem engedélyezett szilikonként használtak az illetékes hatóságok tudta nélkül. A PIP több mint 65 országban exportált implantátumot és a világ egyik vezető implantátumkészítőjének számított. Becslések szerint világszerte legalább 300 ezer nő kapott az implantátumokból 2010 elejéig, amikor kiderült, hogy a beültetett szilikonos párnák szivároghatnak és a PIP bezárt.

Krasznai Éva

RÓNA ÉVA: SZÜLETÉSNAPI JÓKÍVÁNSÁG A VILÁGHÍRŰ KÖLTŐNEK

Jevgenyij Jevtusenko orosz költő, író, a Babij Jar című, holokauszt témájú megrázó költemény szerzője, július 18-án ünnepli 82-ik születésnapját.

A szibériai kisvárosban, Zimában látta meg a napvilágot, az ide száműzött ukránok negyedik generációs leszármazottaként. Geológus szüleinek válása után, gyermekéveit a kolhoz-paraszt nagyapjánál töltötte. Érettségi után, Moszkvában a Gorkij Irodalmi Főiskolán folytatta tanulmányait. Első verseskötetét 19 évesen jelentette meg „A jövő felderítői” címmel. A következő kötete „Zima állomás” címmel került kiadásra, amely egyszerre híressé tette. Ezt követték az újabb kiváló irodalmi művek, köztük a Babij Jar című antiszemitizmus ellenes költeménye, amelyben elsőként követelte az ukrán Babij Jar szakadékból két nap alatt agyonlőtt közel 34 ezer ártatlan zsidó emlékére felállítandó emlékművet. Az emlékmű felállítására hamarosan sor került. A Babij Jar című drámai költemény megihlette, kora egyik leg híresebb orosz zeneszerzőjét, Dimitrij Sosztakovicsot, s a 13-ik szimfóniáját Jevtusenko kiváló költeményének sugallatára komponálta, beleültetve a költemény szövegét éneklő kórust. A kritika méltatása szerint: „A szimfónia vitán felüli remekmű, rendkívül hatásos, lebilincselő zenemű, amely nem kevesebbet akart, mint világgá kürtölni az igazságot. A 13. szimfónia Sosztakovics életművének egyik csúcspontja!”. A világsikert aratott költemény, valamint a szimfónia a mártírhalt zsidók irodalmi „fejfája” lett.

1984-ben Jevtusenkot Állami Díjjal tüntették ki. A hetvenes-nyolcvanas évek költőnemzedékének emblematikus alakjává vált.

Jevtusenko filmrendezőként, fogatókönyv-íróként, sőt filmszínészként is hírnévre tett szert. 1986-1991 között a Szovjet Írók Szövetségének titkára, a PEN-Klub alelnöke, országgyűlési képviselő, valamint a sztálini terror áldozatai emlékének megőrzésére alakult Memoriál-mozgalom tagja volt.

Közben sokat utazott, járt Észak- és Dél-Amerikában. Nyugat-Európában, Kubában, Japánban, Izraelben, Magyarországon. Az utóbbi országban a Pécsi Tudományegyetem díszdoktorává avatta.

Jevtusenko Izraelbe látogatáskor (2005-ben) a közönség hősöknek kijáró fogadtatással ünnepelte az illusztris vendéget. A jeru-

zsálemi Jád Vásem Holokauszt Emlékmúzeum vezetősége a „Világ igaza” elnevezésű rangos kitüntetéssel jutalmazta, a zsidók barátjaként bemutatkozó, nem zsidó irodalmi személyiséget, aki a Holokauszt borzalmait a világ egyik legdöbbentesebb, legmegrázóbb költeményével ítélte el, s írta be nevét a történelembe.

A vendég tiszteletére rendezett nagyszabású műsoros rendezvényen Jevtusenko beszámolt a Babij Jar-i tömeggyilkosság néhány drámai jelenetéről:

- Tudatomban örökre kitörölhetetlen rémkép marad az 1941 szeptemberében végrehajtott ukránai tömegmészárlás - mondta. - Kijev városában plakátok jelentek meg a szembetűnőbb helyeken, melyek szerint a német megszállók kötelezik az ott élő zsidó lakosokat, hogy szeptember 29-én gyülekezzenek a város szélén lévő temetőnél. Azokat, akik ezt nem teljesítik, a német hadviselés halállal bünteti.”

Két nap alatt több tízezres tömeg - fiatalok, öregek, asszonyok, gyerekek - gyűltek össze a megadott helyen, s gyanútlanul vonultak a Babij Jar-i szurdok felé irányított kivégzőhelyre.

A német tábori rendőrség egyenruháját viselő katonák puskatussal ütlegelve terelték a vesztőhelyre a szerencsétlen áldozatokat, majd elvették csomagjaikat, a rajtuk levő ruhákat, s meztelenül lötték bele őket a 400 méter hosszú, 80 méter mély Babij Jar-i víztől kivájt, meredek falú, keskeny mélyedésbe.

A közönség kérésére Jevgenyij Jevtusenkot kitért a gyilkosságok politikai hátterére is

- A Barbarossa hadművelet idején végrehajtott tömeggyilkosság - mondta -, a német halálbrigádok által történt, Paul Blobel SS standartenführer parancsára. A közel 40 ezer ártatlan zsidó meggyilkolása idején, nyolcéves kis srác voltam. Semmiről sem tudtam volna, ha nagyapám nem olvassa fel este, ökölbé szorított kézzel a Babij Jar-i mészárlásról szóló újsághírt, és nem látom a szemében megcsillanó könnyeket. Később elolvastam a tömeggyilkossághoz fűződő dokumentumokat. Forrongott bennem a felháborodás, belső kényszer hajtott a Babij Jar című költemény megírására...

Két szakaszának felolvasása következett.

„Babij Jar fölött vadon nőtt fű zörög
és komorak a fák, akár az elítéltek.
Itt némán sikolt minden.
S amikor leveszem kalapom,
érezem, hogy lasan elszürkül az arcom.

És egyetlen hosszú hangtalan sikollyá válok
az itt elföldelt ezrek és ezrek fölött.
Minden agyonlőtt öreg én vagyok.
Minden agyonlőtt gyermek én vagyok.
Egyetlen porcikám sem felejt soha.
Az Internacionálé csak akkor harsogjon,
ha már a Föld utolsó antiszemita is
örökre a föld alá kerül!”

A közönség pecekig tartó tapsal köszönte meg a szívhez szóló irodalmi művet és további sikereket kívánt alkotómunkájában a szerzőnek.

Jevgenyij Jevtusenko a következő szavakkal búcsúzott a lelkes közönségtől: „Állítom, hogy Izrael igazi haza, amely otthont nyújt a szét-szórásban élő gyermekeinek. Sálom szálljon végre az ország népére!

Róna Éva

MI AZ IKREK

című két kötetes élményregénye új kiadásban ismét kapható. Megrendelhető a szerzőnél:

Róna Éva Rehov Shay Agnon 13/12

5560757 KIRIAT ONO

Ára: 100 sekel + postaköltség 10 sekel

Telefon: 03-5343853

Külföldi hívás esetén: +972-3-5343853

ARJE SINGER: Ő KÉPES LETT VOLNA!

Fredrick nehezen lélegzett. Teste csak csont és bőr volt. Szemei éhesen bámultak ki sárga arcából. Amikor beszélt valamikori „dicső parancsai” suttogásra változtak.

– Találd meg! A pénz nem számít! Arannyal és gyémántokkal foglak megfizetni.

– Nem tudom, hogy egyáltalán létezik e – felelte a kiküldött. – Te tudod a legjobban hány orvosi lexikont, tanulmányoztunk.

Fredrick felesége, egy szőkére festett aszszony vágott a beszélgetésbe:

– Aranyról és gyémántról beszélsz? Honnan?

– Te tudod honnan! – Felnézett a mennyezetre, ahol mindhárman látták az ukrán mezőket, ahol áldozataik maguk ásták saját sírjaikat.

Fredrick felesége ránézett férjére, és nyomát sem találta az egyszer „dicsőséges” SS parancsnoknak.

– Valahol, muszáj megtalálnod! Kutass fel minden egyetemet. Keresd a könyveit könyvtárakban, ahol a rákbetegséggel foglalkoznak. Ne gyere vissza üres kézzel!

A kiküldött útnak indult. New Yorkban nem

tudtak róla. Dél-Amerikában, bár találkozott a kiküldött Fredrick volt bajtársaival, de ezek nem tudtak segíteni. Londonban bíztatták, hogy közeledik a nap, de...

A kiküldött még Jeruzsálembé is elment. A Jád vő Shém falai között látta a Hatmilliót, akik közül biztos valaki kitalálta volna a rák elleni orvosságot. Végigvizsgálni a listát lehetetlennek látszott. Inkább tovább ment Ukrajnába. Igen, tömegsírok ezreit találta, de ez nem segített neki. Lengyelországon keresztül Magyarországra is ellátogatott. Számok, százezrek, milliók, de akit ő kereset nem találta.

Amikor a kiküldött visszaérkezett a berlini kórházba, a haldokló pap segítségével imát rebegett.

– Hol van? Megtaláltad? Hozd már be! – parancsolt a volt SS parancsnok.

– Sajnos nem találtam meg. Jeruzsálemben emlékmű van róla, és sok ember siratja. Ukrajnában a lábam alatt éreztem őt, de kiásni, mit segített volna. Még itt Németországban sem tudnak róla semmit.

– Ez volt a parancs! – kiáltott a haldokló. – Én csak a parancsot teljesítettem!

– Ez is hazugság! Hitler emberibb módon gondolta megoldani a problémát. Ő képes lett volna! A zsidók remek orvosok és feltalálók.

– Ezért tettem! Nem akartam, hogy orvos legyen belőle!

– Mit tett? – kérdezte a pap.

– Mondja csak el neki, hiszen ez lesz az utolsó gyónása.

– Nincs hozzá erőm – nyögte a háborús bűnös.

– Muszáj, lesz! Ott fent, más bírósággal áll majd szembe. Nem fáradt tanúk, vagy lepenzelt védőügyvédek lesznek ott. Minden áldott nap el fogsz égni a pokolban.

Fredrick magához ölelte párnáját, így próbált védekezni a lángok ellen.

– Feldobtam a levegőbe. Úgy lőttem rá. Amikor leesett puskatussal vertem szét a fejét.

A haldokló utolsó szavait csak a pap hallotta:

– A kommunista zsidó! Ő képes lett volna, ha felnő! Akkor még csak három hónapos volt.

BÖRZSÖNYI ERIKA: A bagó

Mindennapi gyötrelmem, a buszra való várakozás egyik állandó helyszínén, a külvárosi felüljáró alatt mindig történik valami. Ma különösen próbára tették a türelmemet, sokadmagammal várakoztunk, már közel húsz perce.

Ekkor a mellettem álló ébenfekete bőrű, rancos arcú öreg cigányember akkurátusan rágyújtani készült. Keze a gyufával épp félúton volt a cigaretta felé, amikor megszólítottam.

– Vigyázzon, itt nem szabad dohányozni, megbüntethetik! Engem nem zavar, de tudja, van ez a szabály. Akár ötezer forint is lehet a büntetés.

Felém fordult, rám villantotta mosolyát, mely inkább vigyor volt, szájában egyetlen egy sárga fog árválkodott.

– Engem? – kérdezte. Itt ugyan nem, ez már nem a megálló, látja, a lépcsőn állok. Meg különben is, ötezer forint nagyon nagy pénz.

Nem tudtam meggyőzni, hogy sajnos a lépcsőn is büntethető övezetben van, de szerencsére arrafelé ritkán járnak a büntető emberek.

– Meg hát, tudja, kedves – folytatta emberem, akinek a korát nehéz lett volna megbecsülni, biztonsággal megállapítani – türelmetlen vagyok már ennyi várakozástól! Lopják ezek az időnket. Most vagyok leszokóban különben, már három hónapja nem bagóztam. Kibírtam, van énnekem akaraterőm, ha kell. Meg sokba is van a cigi, naponta egy ezres, szid miatta az asszony állandóan. A nyugdíjam meg kevés. Pedig világéletemben dolgoztam, a húsiparban. Amilyen kicsi és göthös vagyok, csak úgy vágtam, vittem a fél disznókat a vállamon. El

se hinné rólam, igaz? Nagyon szerettek engem a gyárban, meg mindig számíthattak is rám. Akár szombaton is bementem, ha kellett. Az igazgató mondta is a többieknek, hogy rendes szaki vagyok. Dolgoztam a szalámigyárban is, az volt a jó világ! Életemben annyi szalámit nem ettem még. Lehetett enni, csak kihozni nem.

De hát ennek vége lett, odalett minden, a munka, a kenyérkereset. Aztán meg jártam házakhoz, disznót vágni, meg a gazdagokhoz, fel a Rózsadombra. Hívtak mindenfele, mert főzni is igen jól tudok ám, pörköltet, pacalt, mikor mit kellett. Nyugdíjat mégis csak annyit kaptam, olyan sok év munka után, mintha a kalapomba löktek volna egy marék aprópénzt. Régen

nyugdíjas vagyok ám már, 15. éve lesz idén.

Feljebb tolta homlokán a régimódi kalapot, s mivel a busz még mindig nem jött, csendben csóválta a fejét.

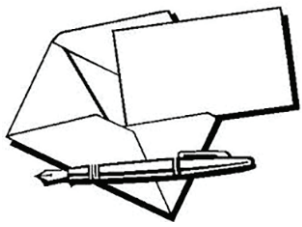
– Rosseb egye meg ezeket – fakadt ki, de legalább beszélgetünk, igaz-e? – nézett rám a kalap alól, de még mindig nem gyújtotta meg, csak kezében tartotta a bagót. Lenézett rá és csendben dűnnyögte:

– Szóval, sokba van a bagó. El kéne hagyni.

Az öreg elhallgatott, nézett maga elé, gyűrögette kezében a szál cigarettát, amit már nem is gyújtott meg, mert közben a megállóba végre begördült egy busz.

– Isten áldja, minden jót! – szólt utánam, amikor mindketten felszálltunk a buszra.

Postaládánkból

A múlt héten Rausnitz Éva „A 13-as sorsszám” című, korábban megjelent önéletrajzi írásának folytatását hozta a posta. Mostani írásnak Éva a Három csoda címet adta és a láger utáni életkezdet nehézségeit ismerhetik meg belőle.

Szerintem a csoda nem akkor következik be, amikor nagyon várjuk – hanem mindig váratlanul a legkritikusabb helyzetben egyszerre megjelenik. (Itt mindig a normális életre gondolok – nem láger időkre, mert ott mindig és mindenkor a poklok sátánjai vezényelték eltorzult agyuk ritmusait.

Tehát Losoncon búcsút vettem két hónap után jótevőimtől, akikről mindig örök hálával fogok megemlékezni. Pestre kellett utaznom, hogy találkozzam unokatestvéreimmel, a Kertész fiúkkal. Korábban úgy beszéltük meg, hogy ott határozunk a továbbiakról. A magyar-szlovák úti kártyám még érvényben volt, tehát megérkeztem Pestre, a Fővám tér 2-3-ba, ami egykor panzió volt, a Kertész fiúk már egy ideje ott laktak. Feri az idősebb fiú (20 éves) lett a gyámunk, nekem és Tomi öccsének.

Tehát úgy látta a lehetetlen lehetséget, hogy utazzak én is (mint ők azelőtt, Aradra, ami román terület lett. Jó de hogyan? Se pénz, se útlevél, se útítárs.

Megint ott álltam egyedül 16 évesen a nagyvilágban. Hihetetlen, de megtörtént. Feri kikísért az egyik pályaudvarra, egy kis elemőzsiás szatyorral – egy szál gyertyával és gyufával, ha valahol fennakadás lesz, hogy világíthassak – és ha orosz katonák belém kötnek, védekezhessenek. Erről szó sem volt, szerencsére.

Egyedül forogván egyszer csak összetalálkoztam „a dési lánnyal; akinek sajnos testvére, a szép szőke dalos madár- a leitmericzi gépfegyvertűz áldozata lett. Kis csoporttal voltak, hívtak is magukkal – jó lett volna, de mit keresek én Désen?

Tehát elbúcsúztunk minden jót kívánva egymásnak, és én is, ők is vártuk tovább a vonatszerelvényeket. Természetesen tehervonatokról volt akkor szó, és nem luxuskupékról. Meg is érkezett egy szerelvény, tele román katonákkal. Végigmegyek a szerelvény hosszában, danoló, vigadó katonák csalogattak, mint prédára váró vadak. Te jó isten, most mi lesz se oda, se vissza, hová legyek?!

Egyszerre csak egy nyitott ajtajú vagonhoz érek, ahol cseh katonákat látok, kedvesen mosolyogni felém. Rögtön elővettem maradék szlovák tudásomat, azonnal felengedtek a gyéren lakott vagonba. Ők egy csehszlovák állami küldöttség voltak, és Konstanában kellett egy rakományt átvenniük. Ami külön megnyugtató volt, egy kicsit idősebb katonanő is volt köztük.

Nagyon kedvesek voltak, etettek és minden lehető jóval elláttak. Mindent elmeséltem, ki

vagyok, és mi történt, és miért kell Aradra utaznom a rokonokhoz. Persze azt is elmondtam, hogy semmiféle útlevelem nincs. Akkor az egyik katona levette a zubbonyát, a másik az övét, a harmadik a katonasapkát. S mivel egy katonanő úgyis volt köztük, miért ne lett volna egy másik is?

Mikor pedig feljött a román vámos a határállomáson, kicsit nézett, hogy 10 helyett egygyel több katona van – legyintett, szalutált, kiment. Itt, és ekkor ért az első nagy csoda.

Az angyali jó cseh katona Aradon leszállt velem, konflist fogadott, kifizette, vigyen ahová kell. Hová? Mariska néniékhez, – akiket sosem láttam azelőtt –, anyukám édes unokatestvéréhez. Becsengettem, azt hiszem váratlanul érkeztem, Mariska néni kikukucskált, majd felkiáltott: – Mariska hát te vagy?

Nem énrám gondolt, hanem anyukámra, akit lány korában látott utoljára Pesten – ugyanis annyira hasonlítottam rá. Aztán betessékelt. Felocsúdott, valószínűleg kapott Feritől Pestről felvilágosítást (levélileg) hogy kicsit fel kéne táplálni engem, és egy ideiglenes, de sürgős segítségre lenne szükségem.

Miután – Ferit-Tomit, és Piri lányát is hónapokig ellátták, úgy gondolták, hogy a még Erdélyben lakó három testvér is részt vehet egy kis humánus cselekedetben. Ugyanis Temesvár – Arad – Szászváros abban a szerencsében részesültek, hogy sem magyar, sem román részről nem kerültek lágerekbe. Berwald Mariska néni, Marci bácsi nagyon jó emberek voltak, és egy-két hétig ott tartottak (róluk még fogok írni). Utána úgy határozott a család, innen Temesvárra kerülök. Vonatra tettek, és tudtomra adták, amíg a temesvári rokonok lányai közül az egyik nyári táborban van, addig egy hónapot ott lehetek. Szép kis kertes ház volt. Bella néni kedves volt kívülről, de közel sem olyan meleg szívű, mint az aradi Mariska néni.

Egy velem egykorú lánya Judit, fogtechnikát tanult (mint egykor én is, a láger előtt, mikor nem tanulhattam tovább). Judittal kicsit jóba voltunk, de úgy éreztem, hogy bennem egy légből pottyant furcsa jelenséget láttak.

Bella néni azt a jót tette velem, hogy talált egy divattervező nőt, akivel másolni kellett a rajzokat (üveg alatt) mert akkor még nem voltak divatlapok. Ez nagyon jó volt nekem, mindig szerettem divatlapokból ruhákat másolni. Még pár lejt is kerestem. Amíg rajzoltam kicsit boldog is voltam Davidovitsnéénál. Naponta jártam az utat – még néha mosolyogtam is – mondta később egy Ági nevű lány, aki nem tudta miért vagyok olyan komor, zárkózott. Ott volt, de észre sem vettem. Sokkal később, itt Izraelben mesélte, mint szemtanú.

Ennek a kis derűs nyárnak is hamar vége lett számomra. Arra emlékszem, hogy 1945. augusztus volt, mert egyszer csak a rádió bemondta, hogy ledobták Hiroshimára az atom-

bombát. Történelmi pillanat volt a világnak, és nekem is, az én kis kilátástalan világomnak. Itt lett vége a temesvári kissé vidámabb napoknak. Aztán „kiderült, hogy beborult”. Vonatra tettek és átpasszoltak Szászvárosra. Ott uralkodott Kohn nagymama, vele élt a fia Samu, menyé Sári, és lányuk Gitta, aki 12 éves volt. Nagyon jómódú falusi zsidók voltak, nagy kereskedők – rőfös üzletük is volt. Hát itt aztán nem tudom milyen szükségtelen tehernek tartottak, mit tettek ők a sorsnak, hogy engem odapottyantottak. Pedig nagyon igyekeztem hasznossá tenni magam. Mikor pedig megjegyezték: „Die kleine hat gute Petit” bizony könnyes lett a szemem, hisz értettem németül. „Jó étvágya van a kicsinek” – miért ne lett volna, a lágeri éhezések után, éppcsak 17 éves voltam.

Teltek a napok. A cselédlány mellett mindig segítettem ahol kellett. Mosogattam, akkori vajdlingokban, – így szólt az ukász: Ez itt a teljes, ez itt a húsos, ez pedig a tréfli, ez külön szekrényben áll. Ilyet én még sose hallottam Losoncon, még neológ zsidóknál sem.

Az üzletben szívesen segítettem ellátni, akkor már elég jól tudtam románul. A napok teltek, a nagymama esze (nem az én nagymám) csak azon járt, hogyan lehetne megszabadulni tőlem.

Egyszer éjjel 10 után felkeltettek, öltözz csak fel drága (üres szólam volt, sose éreztem a szeretetüket), itt van két fiatalember X-éknél kártyáznak, hátha megtetszel az egyiknek. De most sem történt a kívánt csoda, mert az igazi kártyás csak a kártyát nézni.

Még egy próbálkozás volt, hallották, hogy egy dési ügyvéd szeretne nőszülni, feleséget keres. De itt is minden hiába! 17 éves helyes kislány, de ez még főzni sem tud! Remélem talált megfelelő szakácsnőt, arra az egy-két hónapra, amíg az igazit megtalálta.

Még Katóhoz, férjezett lányukhoz is elküldtek, amíg megszületik a baba. Kicsit csendesebb, unalmas hely volt, de mégis jobb, mint a nagymama sasszemű territóriája. Sajnos a baba hallva született otthon, mert Kató már 40 éves volt. Így hát visszatranszportáltak a főhadiszállásra. A 17-ig születésnapom ott ért. A nagymama kijelentette:

– Drága nekünk, nincs lehetőségünk mindenki szülinapját megtartani.

Mariska néni küldött egy kis ajándékcsomagot. Ő nem feledkezett meg rólam, és én sem róla (öreg napjait Izraelben fejezte be).

Még Szászvárosra – Nagymama konyhájában, egyszer mikor egy tollas tyúkot leforrázva meg kellett pucolni, először életemben fölláztam. Gondoltam magamban, innen meg kell lógjak hamar, gyorsan. S akkor másnap jött levél Pestről: Évim kiadtuk a Panziót a Jointnak, te is benne vagy a szerződésben, diákoththon lesz, gyere Pestre!

Ez volt egy nagy csoda!

BÓC SÁRA: ZSIDÓK A FRANCIA ELLENÁLLÁSBAN⁽⁵⁾

A „Carmagnole” 1943 februárja és 1944 augusztus 20.-a között 240 vállalkozást hajtott végre, azaz tizenkilenc hónapon át majdnem havi tizenhármát. A „Liberté” 1943 szeptembere és 1944 augusztus 20.-a között 173 vállalkozást tart számon, ez tizenkét hónapon át havi tizennégy vállalkozásnak felel meg¹. Paul Billat szerint az „FTP2 felsorolt vállalkozásainak háromnegyedét az 5.ik zászlóaljnak – azaz az FTP-MOI-nak – tulajdonítják. A „Liberté” alakulat majdnem egyedül hajtotta végre a vármegyében az 1943 szeptember és 1944 április közötti összes vállalkozást, és ezután is rendkívül aktív maradt a felszabadulásig.

Az általunk tanulmányozott egységek részvétele a felszabadítási harcokban igen jelentős volt, amit alátámaszt, hogy az 1944 augusztus 15.-e után elesettek száma 50, azaz két-három hét alatt annyi, mint a megelőző tizenkilenc hónapban.

A „Carmagnole” egységének meghatározó szerepe volt a lyoni külvárosban, Villeurbanne-ban kirobbant felkelésben (1944 augusztus 24/26). Miért az FTP-MOI? Egyszerűen azért, mert a megszállók megtorlása jelentősen meggyöngítette, részben megsemmisítette a lyoni ellenállás többi szervezetét a francia FTPF-et és az AS-et. 1944 augusztus közepén a „Carmagnole” maradt nagyjából az egyedüli működőképes fegyveres ellenállási szervezet Lyonban.

Vajon megtervezték és megszervezték ezt a felkelést? Kétségtelen, az FTP-MOI hadvezetése felvetette ezt a lehetőséget, de úgy tűnik inkább Vénissieux-ben, ahol a legnagyobb fegyverraktár volt, és amely a lyoni külváros legnagyobb munkáskerületének számított. Itt az FTP-MOI-nak szilárd bázisa volt. A véletlen mégis úgy akarta, hogy a felkelés a lakosság nyomására Villeurbanne-ban robbant ki. A „Carmagnole” szinte valamennyi harcusa hirtelen egy szakasz vagy akár alakulat parancsnokává vált, ezek a „hazafias milicák” tagjaiból és frissen csatlakozott önkéntesekből alakultak. Három napon keresztül Lyon közeli külvárosát barikádok borítják, ám ezeket a szövetségesek első hadseregének késlekedése miatt augusztus 26.-án le kellett bontani. A fegyveresek

visszavonultak de a harc még napokon keresztül folytatódott a külvárosokban és környékükön (Vénissieux, Montchat, Montplaisir). Az FTPF és az AS maquis-jai Lyon felé tartottak, akárcsak az 5. zászlóaljja alakult „Liberté” egység. Ők is összeütköztek a németekkel. Ezek az összecsapások megnyitották Lyon kapuit a francia csapatok előtt, akik elsőként és gyakorlatilag harc nélkül vonultak be szeptember másodikán Lyonba, a Szövetségesek csapatai követték őket.

A hadműveletek korábbiakban ismertetett nagy száma és a leírt tevékenység önmagukban is imponáló, de még inkább az, ha figyelembe vesszük a két egység állományát. A partraszállás előestéjén a HI4-es interrégióknak kevesebb, mint száz nyilvántartott aktív fegyverese volt.

Ezek komoly teljesítmények, teljesen felesleges volt még rájuk is licitálni. Az FTP-MOI veteránjait sokáig mellőzték, ezért hajlanak haditetteik eltűzésére. Sokan azt állítják, hogy napi több akció is volt. Ez persze kivételképpen igaz is lehetett, de aligha gyakran.

A túlzó visszaemlékezéseknek egyébként a hadműveleti jegyzékek is ellentmondanak. Tagonként átlagosan heti két vállalkozás valószínűleg közelebb áll a valósághoz – és már ez is fantasztikus teljesítmény!

Végül nem ritkán olyat is hallani egyes régi FTP-MOI-soktól, hogy gyakorlatilag ők voltak az egyedüliek, akik harcoltak. Sokszor valóban ők voltak az első, a kezdeményezők, például a városi harcban – ám Franciaország nemcsak városokból áll! Mások is harcolni kezdtek, (FTPF, AS) így a külföldiek jelentősége az ellenálláson belül az idő előrehaladtával óhatatlanul csökkent. Grenoble-ban a „Libertén” kívül az AS is rendelkezett harci csoportokkal.⁴ Ezek ugyanolyan aktívak és legalább olyan bátrak voltak, mint az FTP-MOI fegyveresei, ráadásul sokkal több fegyverük, lőszerük, robbanóanyaguk és gépkocsijuk volt. Ugyanolyan akciókat hajtottak végre, mint külföldi bajtársaik. Két legjelentősebb akciójuk volt 1943 végén: a lőportorony felrobbantása 1943 november 14.-én, és a de Bonne kaszánya felrobbantása ugyanezen év december 2.-án.

Lyonban is az FTP-MOI hajtja végre a legtöbb akciót a megszállók ellen. A Rhône megyében 1943 december 31. előtt végrehajtott 82 elismert – és nem mindet ismerték el –, akció közül 46, azaz 56% a „Carmagnole” alakulat számlájára írható. Eben az időszakban mintegy harminc fő harcolt kizárólag Lyonban és környékén. Ezek a számok nem igényelnek kommentárt.

A külföldiek szerepe a francia ellenállásban. Vitatott kérdések

A külföldiek szerepét a francia ellenállásban sokáig még azok is tudatosan alulértékelték, akik internacionalistáknak mondták magukat. A felszabadulás pillanatában az ellenálló szervezeteken is úrrá lett a nagy nemzeti láz, mondhatni a nacionalizmus és ez nem kerülte el azokat a szervezeteket sem, amelyek többé-kevésbé az FKP-hoz kapcsolódtak. Az a legfranciább, aki francia ellenállási érdemekkel bizonyítja nemzeti beágyazottságát. Az FKP számára nehéz lett volna „elismerni”, hogy a földalatti harc kezdeti időszakában, amikor a francia pártmunkások még ellenézték a gerillaháborút, külföldiek, zsidók -az MOI csoportok- voltak az első, akik felvették a fegyveres harcot a németekkel és ők követették el az első merényleteket is.

Ennek következtében több manipulációra került sor. A felszabadulást követő hetekben és hónapokban, amikor eljött a mérlegkészítés ideje, az FTPF és az FTP-MOI hadrendjét szándékosan összevegyítették. E két szervezet többnyire egymástól teljesen függetlenül harcolt, ám a győzelem órájában minden összekeveredik. Számos aktából és jelentésből még az FTP-MOI rövidítés is eltűnik, hogy helyet adjon a meghatározás nélküli FTP-nek vagy néha FTPF-MOI-nek, ha nem egyszerűen csak FTPF-nek.

Az FTP-MOI eltüntetése többnyire a közvetlen érdekeltek, a külföldi ellenállók teljes cinkosságával ment végbe. Először is sokan közülük gyorsan elhagyták Franciaországot, hogy hazájukba, Lengyelországba, Magyarországra, Csehszlovákiába, Romániába, Bulgáriába, vagy Németország szovjet megszállási övezetébe visszatérve „építsék a szocializmust”. A többi-

ek, akik Franciaországban maradtak, vagy eleve kommunisták voltak, vagy azok lettek a fegyveres harc során, és mint fegyelmezett pártkatonák, meggyőződéses kommunisták hajlandók voltak ezt a békát is lenyelni.

Csak a hatvanas években, elsősorban Gaston Laroche: *On les nommait les étrangers. Les immigrants dans la Résistance* (Les Éditions Françaises Réunies, 1965.) (Idegeneknek hívták őket. Bevándorlók az ellenállásban) című könyvének megjelenése után fogadták el az FTP-MOI szerepét és kezdik el azt kutatni. Gaston Laroche –akinek neve franciásított – kommunista, orosz származású zsidó, családjával kétévesen érkezett Franciaországba. A kiadó egyébként bevezető jegyzetében a szerző zsidó származását elhallgatja. A borítólapon a szerző nevét ki is egészítették a „Boris Matline FTPF ezredes” névvel, holott ezt az elnevezést csak a megszállás alatti időszakban használta, amikor az FTP-MOI külföldiekből álló fegyveres csoportjait szervezte.

Sok nemzet vett részt a francia ellenállásban. A szerző kiemeli „Garibaldi dicső fiait”, a „spanyol guérillérokat”, a lengyel, örmény, magyar, görög bevándorlókat, az „oroszokat és szovjeteket” a csehszlovákokat, a románokat, a német antifasisztákat, az osztrákokat, a bulgárokat, a jugoszlávokat, sőt még az albánokat, és portugálokat is.

A könyv egyik fejezetét a szerző ugyan a zsidó bevándorlóknak szenteli, egy másikat sajtójuknak, ez azonban összességében mindössze 26 oldalt tesz ki a könyv 480 oldalából. Egyszer sem említi, hogy a többnyire a cseheknek, magyaroknak, románoknak, lengyeleknek nevezett fegyveres ellenállók zömmel zsidó származásúak voltak. A „Vörös falragasz” a könyvben név szerint felsorolt 23 elítéltnél feltüntetik nemzetiségüket. Így megtudhatjuk, hogy volt köztük egy spanyol, két örmény, két román, két magyar, három francia, öt olasz és nyolc lengyel, de arról nem esik szó, hogy több mint felük, az összes lengyel, magyar, román és még a franciák közül is egy zsidó volt. Ez a francia egy Lengyelországból bevándorolt zsidó család fia volt.

DARVAS ISTVÁN RABBI MAGYARÁZATA MÁTOT-MÁSZÉ

A Mózes negyedik könyvét záró ikerszidra a fogadalmak témakörét járja körbe elsőként. „És szólt Mózes Izrael fiai törzseinek fejeihez: Ezt parancsolta az Örökkévaló: Ha valaki fogadalmat tesz az Örökkévalónak...” (30:2-3).

Miért hangsúlyozza a Tóra, hogy ezen előírásokat a törzsek fejeivel kell először tudatni? Hiszen valamennyi parancsolat esetén előbb a törzsfőket tanították meg, és utána adták tudtára Izrael fiainak. Mi a feleslegesnek látszó kiegészítés magyarázata? A Hátám Szofer így kom-

mentálja: „A világ rendje, hogy a mindenkori „törzsfők”, esküket, fogadalmakat tesznek a nép számára, de néha előfordul, hogy nem tartják be az előzetesen ígérteteket, sőt olyan dolgokat tesznek, melyek teljesen ellentétesek korábbi kijelentéseikkel”.

Nem vitatkozva a mester kijelentésével, inkább csak kiegészítve: blaszfém gondolat lenne azt feltételezni, hogy bármely nemzedék nem - az érdemei alapján - jól megérdemelt törzsfővel van megáldva.

A debreceni Pásti utcai zsinagóga felújításának margójára

Miután Debrecen lakossága áttért a református hitre, sokáig senkit nem engedtek betelepülni a városba. III. Károly és Mária Terézia uralkodási időszaka alatt, rendeleteik révén kikényszerítették Debrecen város vezetésétől, hogy katolikus hitű lakosok telepedhessenek be a városba. Sőt, a rendeletek révén elértek, hogy a városi életet irányító szenátusba adott számban is bekerüljenek a katolikus hitűek. A városi polgárság, a városhoz tartozó kertjeiben, döntően szőlőt műveltek, ám a filoxéra pusztítása után a legtöbb kertben nem telepítették újra a szőlőt, hanem kimérték házhelynek, ahová a környékbeli embereknek megengedték a betelepülést. Debrecen városába az 1840-es években engedték meg, hogy zsidó családok életvitelszerűen beköltözhessenek. A vasútállomás mellett, döntően a mai Petőfi tér területén kaptak lehetőséget az első zsidó családok a letelepülésre. Ezen a területen épült fel később, talán közép-Európa legszebb neológ zsinagógája. Amíg a II. világháborúban zajlott debreceni bombázást túlélte, nem sikerült az 1950-es évek gyűjtogatását túlélnie a templomnak. A kiégett épületet sajnos – akkor nem volt senki, aki megmentette volna az utókor számára, hanem – lebontották. Még egy tábla sem maradt, ami hirdetné az egykori zsinagóga helyét!

Debrecennek igazán nagy folyója nincs. A település nyugati szélénél folyik az ún. Tóóc patak, melynek a mai Debrecen város településfejlődési, illetve kulturális formálódás szempontjából nincs hatása. Viszont, a mai vasúti Nagyállomástól a Református Nagytemplomig húzódó széles utcának van, és volt

is hatása a város település szerkezetének alakulására és kulturális fejlődésére. Mai napig érezteti hatását, hogy egyes utcák a Piac utcából kiindulva, jobbra, vagy balra nyílnak. Az állomástól a templom irányába haladva a Piac utcán, a balra nyíló utcák, mondhatni szűk keskeny utca szélességgel indulva, majd az utcák másik végére, torkos nagy szélességgel bírnak. Ilyen például a Miklós utca, vagy a Széchenyi utca. Az ok egyszerű, ezekben az utcákban régen tehenet is tartó városi polgárok laktak. A tehenet hajnalban összeterezték és kivitték a csordások legelni a városi legelőre, majd estére hazaengedték a teheneket fejesre. Mivel a tehéncsorda az utca elején még egy-két állatból állt, elég volt akkora utat kialakítani, viszont az utca másik végén, ahol a csordás várta az állatokat, addigra az állatállomány olyan szép számmal állott, hogy azoknak kellett a hely, így ott már szükségeltett a bő széles utcaterület.

Visszatérve a Piac utca várost megosztó hatásához. Amíg a belváros keleti területein a régi debreceni családok zárták soraikat és nem engedtek maguk közzé letelepülni más vallású családokat. Addig a város nyugati részén, főleg az úgynevezett Kisállomás irányában, a Piac, Széchenyi, Nyugati és Mester utcák által határolt területen a lakosság összetétele sokkal sokszínűbb volt. Főleg a Simonffy, mai Bajcsy-Zsilinszi, döntően a Hatvan utca páros oldalán, illetve a Jókai, Garai, Csók, Zúgó, Zsák, Csokonai, Mátá és Vendég utcákon telepedtek le zsidó családok. Nem véletlen hát, hogy a debreceni „nagy” gettót pont a Széchenyi, Nyugati, Hatvan páros oldala, és Piac utcák által határolt

területen alakították ki. Az úgynevezett „kis” gettó pedig a Vendég, Mester, Garai és Csokonai utcák által volt körbe véve. Az előbbi területen az úgynevezett statusquo zsidók, utóbbi területen az ortodox zsidók laktak zömében. A mai Kápolnási utcában áll a státusquo zsinagóga, a bal oldalán a Simonffy utca felől volt a zsidóiskola, melyet az államtól az 1990-es éveket követően nem kértek vissza, mivel a városban nem lenne elég zsidó fiatal diák, akik megtölthetnék az iskolát. A zsinagóga jobb oldalán, a Bajcsy-Zsilinszky utca felől (23 szám) áll a zsidó hivatal épülete, ahol a kóser konyha is működik. A város ortodox vallású zsidóinak zsinagógája a Pásti utcán található. A zsinagóga szomszédságában működött a kóser baromfi és marhavadó. A marhavágást már régóta a közvágóhídon végezte a sakter, a Pásti utcán már csak a kimérés és eladás folyt. Idővel, a kóser ételek alapjául szolgáló kóser marhahús utáni igény annyira lecsökkent, hogy elbontották a vágó üzemet és bezárták a boltot. Azaz, a régi funkciót felszámolták! Megszűnt az épület kóserisége! Csak egy kis részen alakítottak ki rituális fürdőt, ám a többi területet kiadták bérbe.

Meghallva az ősök szavát, lassan a két, még megmaradt zsinagógát sikerült felújítani. A házidok által épített Pásti utcai zsinagóga kívül-belül felújult, de meg is újult! Belépve a zsinagógába, a szemlélő, elsőre megcsodálhatja a felújított karzatot, a csodálatos falfestést, a ragyogó fényt adó lámpákat. Sőt a frigszekevény kiváló restaurálásának is örülhet, de megdöbbenéssel veszi észre, hogy a Tóra olvasó asztallal szemben nincsenek meg-

hagyva a padsorok, hanem kerek asztalokat helyeztek el székekkel. Tudom, hogy a zsinagóga nem csak imahely, hanem a közösség fontos találkozó helye is. Régen a zsinagóga adott helyett az esküvőknek, sőt itt folytatták le a zsidók közti peres ügyeket, azaz a közösség bíraskodási helyszíne is volt.

Érdekességgként jegyzem meg, mikor még a bírósági tárgyalások alkalmával a tanúknak esküt kellett tenni – a keresztény/keresztényvallású tanú a Szent Bibliára, addig a zsidó vallású tanú a Tórára kellett, hogy esküt tegyen. Mivel a Tóra nagyra becsült érték volt (persze ma is az), nem szerették a zsinagógából kivinni és a bírósági tárgyalás termébe elvinni. Ezért született egy ötlet, a zsinagóga azon ajtaján, melyen nem kilincs van, hanem karika, a zsidó vallású tanúnak azt kellett megfognia és esküt tennie.

A Pásti utcai zsinagóga felújítása során egyik ajtóra sem került vissza karika, mindegyikre kilincset szereltek fel. Észrevételemet jeleztem a rabbinak, aki egy pillanatra elcsodálkozott, egy nem zsidó férfi miket tud, majd szelídhangon a következő választ adta: Tudja kedves uram, a zsidóknál van egy fontos szabály. Bárbit csinál, soha nem törekedhet a tökéletes munka elvégzésére, mert ez számára tiltva van. Tehát, ha épít egy házat, akkor legalább egy négyzetméteren nem vakolja be a falat. Ennek a zsinagógának a felújítása során, akkor ez lett a hiány. (Mármint, az ajtóra felszerelt karika hiánya adja, hogy a tökéletesség elmaradjon.)

Nagyon köszönöm a rabbi választát, hisz, megint csak tanultam valamit.

Dr. Szabó Attila

Helyes megfejtést küldtek be:

Ezri Edith és Pista

Farkas Ferenc - Netanja

Friedmann Alice - Hadera

Friedmann Idus - Kirját Bialik

Friedmann Richárd - Bat-Jam

Hár Koháv Lili - Ramat-Gan

Horovitz Imre - Karmiel

Kocsis Mária - Jeruzsálem

Kreisler Gábor - Debrecen

Navon Sarah és Shmuel - Árád

Nikolényi Csaba - Jeruzsálem

Saviv Jesajahu - Pardeshana

Kérjük megfejtéseiket postán az

Új Kelet, 49382 Petah-Tikva,

Tsirlson 25. címre küldjék el.

Telefonon a 052/7265-631-es számon várjuk a megfejtést.

Email címünk:

ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése: *Nem iszik elég vizet!*

Kérdések:

1. A Beit Hatfutsot egyik legismertebb tel-avi épület, amely 1978-ban nyitotta meg kapuit. Kinek a kezdeményezésére született meg a múzeum terve?
2. Janus Korczhak gyermekpedagógus, aki végsőkéig kitartott a zsidó árvaház növendékei mellett a Soá idején. Mi volt gyermeknevelésről megjelent könyvének címe?
3. Izrael hat közigazgatási területre oszlik. Melyek ezek?
4. Kit neveznek a balett festőjének?

5. Ki a szerzője a népszerű operettnek, amelyben elhangzik a Csak egy kis emlék c. dal?
6. Serena Williams győzött a wimbledoni női tenisztornán. Hányadszor sikerült a rangos trófeát megszereznie?
7. Kinek a találmánya a felhajtható ágy, amelyet 1885-ben jegyeztek be szabadalomként?

SAPKA				OROSZ AUTÓ- MÁRKA	LITER, RÖVIDEN VISSZ- HANGZIK	KÖSZÖNT, ÜNNEPEL	PÁRIZS CENT- RUMAI	A TANULÓ VEZETŐ JELE	FÉSÜ- LETLEN ALSZIK, NÉPIESEN	A BÓR VEGYJELE
– Miért rak a szőke nő sapkát és sálát a számítógépre? – ...				1						G
ÜGYES BESZÉD- KÉSZSÉG	2	ÉPÜLETET ALÁDÚCOL	RÖG DESZKA VEGEI					FEKHELY AZONOS MAGÁN- HANGZÓK		
				SOVÁNY LÓ DUPLÁN: DOBFÉLE			DIVAT- MAGAZIN A LÁDÁBA TESZ		KAGYLÓ- DARAB! PÁHOL	
SIEMENS, RÖVIDEN					SZEMÉ- LYED ROST- NÖVÉNY			AKAD, LÉTEZIK KÍGYÓ- HARAPÁS		
LENT, NÉPIESEN						ÁLMOS ANYJA ESEN- DŐSÉG				
AZONOS RÓMAI SZÁMOK ÁLLÓVÍZI		GALLON, RÖVIDEN GYOMOT PUSZTÍT		BELE- HARAP KIVÉTEL, RÖVIDEN						A TÖB- BES SZÁM JELE GYŰRŰ
					DIADAL- MASKODIK ELVETVE KIKEL				KICSINYÍ- TÓ KÉPZŐ VÉGTAG	
A MŰLT IDŐ EGYIK JELE FÉRFINÉV					(SZÉL) MÉGEMEL OLLÓS VÍZÁLLAT					
MEGHITT, BENSŐ- SÉGES							IVADÉK A 13 VÉRTANÚ VÁROSA			
KÉT- JEGYŰ BETŰ DUDVA		RUHÁT KÉSZÍT JAVA- KORABELI		DÍSZ- ELŐADÁS A MENYÉT ROKONA				... DE JANEIRO BEVONÁS CINNEL		
					SZÁMÁR- CSEMEGEI VÍZBEN ÁLLI				AKNA- BELSŐ! TRAGÉDIA	
GAUSS, RÖVIDEN						SUNYI (SZÁNDÉK) A TOROK RÉSZE				DIA- GONÁLIS
EME, RÉGIESEN		GYERŰNK, LOVAMI FAMIN- TÁZATÚ								
NORVÉG AUTÓK JELZÉSE					TORNÁC, RÉGIESEN SZINTÉN NEM					LEMONDÓ SZÓCSKA TÁNCOT JÁR
A TÁRSA- SÁGÁBAN SZTÁR							KÖRÜL- KERÍTETT VÁC HATÁRAI			
A KÖRHÁZ JELE							LOPKOD, DEZSMÁL GRAMM, RÖVIDEN			
FÉL, REMÉG										
				FENYÍTÉS- KEPPEN RAÚTÓ						

TANÁR ÚR KÉREM

8. Melyik országhoz tartozik Cozumel szigete?
9. Miből készül a törökméz?

Válaszok:

1. A múzeum létrehozásának ötlete Nahum Goldmanntól származik, aki a World Jewish Congress alapítója és elnöke. A cél az volt, hogy létrehozzanak egy emlékművet amely a zsidó közösségek múltját és jelenét mutatja be audió-vizuális kijelzőkkel felszerelt kiállításon, hat emeleten.
2. Első, alapvető pedagógiai művét 1918-ban írta meg Hogyan szeressük a gyermeket? címmel. A gyermekek megfelelő nevelésének fontosságát előtérbe állító két további műve a Megbocsátás, és A gyermek joga a tisztelete című alkotása.
3. Jeruzsálem, Észak, Haifa, Központi, Tel-Aviv és Dél, amelyek közül legnépesebb a Központi Közigazgatási Terület, közel kétfélmillió lakosával.
4. Edgar Degas festő és szobrászművész tehetséges nemesi családból származott, gyakran járt az operába, sőt próbákra vagy a kulisszák mögé. Így keresetlenség pillanatokban örökíthette meg a balettnőket. Képei a festési technikának köszönhetően költőiek, légiesek, az élénk színek miatt dinamikus hatásúak.

5. A Maya népszerű Fényes Szabolcs operettben hallhatjuk a dalt, amelyben felhagzik még a Légionista induló, Álmaimban valahol, Fogj egy sétatálcát, Részeg éjszaka, Nápolyi dal és a Haccaré – haccacaré című sláger is.
6. A világklasszis játékos ötödik alkalommal vitte el a kupát ismét, azután, hogy megnyerte az idén az Australian Open, és a Roland Garros versenyeket is.
7. Az ágyat, amely felhajtott állapotában íróasztalként funkcionált Sarah E. Goode álmodta meg.
8. Mexikóhoz tartozik Cozumel, ahol hangulatos utcák, éttermek, bárók és csodálatos, vakítóan fehér homokos partok várják a látogatókat, akik ráadásul a maja kultúra emlékeivel is megismerkedhetnek ezen a vonzó szigeten.
9. A szőlő rendkívül sokoldalú növény, termésén kívül felhasználják leveleit, hogy megtöltsék azokat rizzsel. Magjaiból finom olajat préselnek. A bor gyakran fűszer- és gyógynövények tartósításához szolgál alapul, a szőlőlé besűrítésével pedig törökmézet készítenek.

SAJTTAL, TÚRÓVAL KÉSZÜLT ÉTELEK

Balázs Ibi heti receptajánlata

Csőben sült makaróni

Hozzávalók: 400g makaróni, 100g vaj, 60g liszt, 4dl tej, 1dl tejszín, 1 tojássárgája, 150g reszelt sajt, szerecsendió, só, kevés zsemlemorzsza.

Elkészítése: Enyhén sózott, bő forró vízben kifőzzük a makarónit, majd leszűrjük. Langyos vízzel leöblítjük, lecsöpögtetjük, és 20g olvasztott vajjal elkeverjük. 60g vajból és a lisztből világos rántást készítünk. Amikor a liszt felhevült, felengedjük forró tejjel, és habverővel állandóan kevergetve sűrű mártássá főzzük. Gyenge tűzön 20-25 percig forraljuk, sóval, reszelt szerecsendióval fűszerezzük, végül elkeverünk benne 20g vajat. A tűzről levesszük és folyamatos keverés közben, hozzáadjuk a tejszínnel elkevert tojássárgáját és 100g reszelt sajtot. Ebbe a mártásba keverjük a kifőzött makarónit. Egy tűzálló tálal kivajazunk, meghintjük zsemlemorzsával, és beletesszük a mártásos makarónit. Tetejére reszelt sajtot szórunk, és közép-meleg sütőben szép pirosra sütjük.

Forró sajtgolyók

Hozzávalók: 300g reszelt sajt, 2db tojás, 150g zsemlemorzsza, 3dl olaj, reszelt szerecsendió, őrölt bors.

Elkészítése: A sajtot összekeverjük a tojásokkal, így formázható masszát kapunk. A keveréket tetszés szerint ízesítjük őrölt borssal, szerecsendióval, majd diónyi golyókat formálunk belőle, melyeket zsemlemorzsába forgatunk, és olajban 180 fokon kisütünk. Forrón tálaljuk, így a golyók belseje folyékony marad.

Rakott karfiol sajttal

Hozzávalók: 1,5kg karfiol, 80g vaj, 60g zsemlemorzsza, 4db főtt tojás, 2dl tejföl, 200g reszelt sajt, só.

Elkészítése: A karfiolt megtisztítjuk, rózsáira szedjük és megmossuk. Sós vízben roppanós puhára főzzük, majd leszűrjük. Tűzálló edényt vajjal kikenünk, és zsemlemorzsával megszórjuk. A tál aljára karfiolt rakunk, erre helyezzük a karikára szelt kemény tojást, tejföllel meglocsoljuk és meghintjük reszelt sajttal. Ezt a rétegezést addig folytatjuk, ameddig az edény megtelik. Az utolsó karfiolsort leöntjük tejföllel, gazdagon meghintjük reszelt sajttal, meglocsoljuk olvasztott vajjal, és egy kevés zsemlemorzsát szórunk rá. Közép meleg sütőbe téve, lassan szép pirosra sütjük.

Sajos töltött gombafejek

Hozzávalók: 1kg gomba, 1dl olaj, 50g vöröshagyma, petrezselyemzöld, 30g paradicsompüré, 1dl fehér bor, 1db tojás, 50g zsemlemorzsza, 30g vaj, 150g sajt, őrölt fehérbors, só.

Elkészítése: 16 db nagyobb gombafejet félreteszünk. A többi gombát a szárakkal együtt apróra vágjuk. A finomra vágott vöröshagymát üvegesre pirítjuk, hozzáadjuk a gombát, őrölt fehér borssal és sóval fűszerezzük, vágott zöldpetrezselyemmel meghintjük és megpirítjuk. Hozzákeverjük a paradicsompürét és a fehérbort, majd pép sűrűségűre főzzük. Végül hozzáadjuk a tojást és egy kevés zsemlemorzsát. A félretett gombafejeket egy kivajazott tűzálló edénybe, sorba rakjuk és megtöltjük a fűszeres gombapéppel. Tetejükre sajtszeleteket teszünk, és olvasztott vajjal meglocsoljuk. Előmelegített sütőben pirosra sütjük.

Sajos túrógaluska

Hozzávaló: 300g liszt, 120g túró, 120g reszelt sajt, 2 tojás, 40g vaj, kapor, só.

Elkészítése: Az túróhoz hozzáadjuk a lisztet, a tojásokat, sózunk, és annyi vizet adunk hozzá, hogy közepesen sűrű tésztát kapjunk. Belekeverjük a vágott kaprot, majd sós vízben kiszaggatjuk, alaposan lecsepegtetjük, és kivajazott tálba terítjük a felét, megszórjuk a reszelt sajt felével, betakarjuk a maradék galuskával és a sajttal. Sütőben szép pirosra sütjük.

MŰSORAJÁNLO

Július 16. csütörtök	Július 17. péntek	Július 18. szombat	Július 19. vasárnap	Július 20. hétfő
TV1 15:30 Borraivaló nélkül 16:00 Kihívások 2014 16:15 Álomvilág 16:30 Híradó gyerekeknek 17:34 Híradó gyerekeknek 18:00 Este hatkor 19:00 Rádás 19:58 Mabat 21:00 A hálózat csapdája 21:55 Fantasztikus csajok 22:45 CSI New York 23:30 Hírek TV2 06:20 A reggel világa 09:00 A nap hívása 10:00 Erről beszélünk 11:00 Jogi ügyek 12:30 Központi játszma 13:00 Páros/páratlan 13:30 Biztos recept 14:30 Huszonhárom perc 15:00 Séfjáték 16:45 Első kiadás 17:30 Média 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Segev éttermei 19:58 Hírek 21:00 Négy esküvő 22:40 80-as évek 23:15 Az éjszaka hírei DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Slovenski utrinki 07:30 Alpok-Duna-Adria 08:00 Híradó 08:25 Az élet sava-borsa 09:10 Jamie vidéki konyhája 09:40 Don Matteo 10:40 A szenvedélyek lángjai 11:25 A hegyi doktor 12:15 Az élet sava-borsa 13:00 Híradó 13:45 Jamie vidéki konyhája 14:15 Kívánságkosár 16:15 Charly, majom a családban 17:00 Balatoni Nyár 18:45 Szerencse híradó 19:00 Híradó 19:20 Dunasport 19:35 Don Matteo 20:40 A hegyi doktor 21:30 Szívek doktora 22:25 Ne ébresszd fel az alvó zsarut! <i>Grindel felügyelőnek fel kell göngyölténie a rendőrségen belül megalakult titkos szervezetet, amely kivégez minden olyan bűnözőt, akik kisiklott az igazságszolgáltatás kezéből.</i>	TV1 15:00 Kérdezd a rabbit 15:30 9-2-9 16:30 Híradó 16:57 Pénteken ötkor 18:00 Így történt 18:30 Egyetek velem 18:55 Szombatfogadás 19:25 Zöld ízek 19:58 Napló 21:30 Összezavarodott 23:00 Kié ez a sor egyáltalán? TV2 06:20 A reggel világa 10:00 Zárszámadás 10:30 Média 11:00 Izraeli hullámsáv 11:30 Ételek, amelyek történelmet csináltak 12:00 Ellenzék 12:30 Arab divat 13:00 Új nemzedék 13:30 Arabnyelvű hírek 14:00 Toker, pénteken 15:00 Ifjúsági híradó 15:30 Biztos recept 16:05 Erről beszélünk 17:30 Azt mondják itt volt 18:00 101-es szoba 18:30 Take away 19:58 Péntek esti stúdió 21:30 A nemek csatája 22:45 Ünneplés 23:15 Randevú a sötétben DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Életkerék 07:30 Öt kontinens 08:00 Híradó 08:25 Az élet sava-borsa 09:10 Jamie vidéki konyhája 09:45 Don Matteo 10:40 A szenvedélyek lángjai 11:30 A hegyi doktor 12:15 Az élet sava-borsa 13:00 Híradó 13:45 Jamie vidéki konyhája 14:15 Kívánságkosár 16:15 Charly, majom a családban 17:00 Balatoni Nyár 19:00 Híradó 19:35 Don Matteo 20:40 A hegyi doktor 21:40 Brown atya 22:35 Columbo 23:50 Mérgezett toll <i>Egy névtelen levélíró borzolja a kedélyeket, aki rágalmazó leveleket küldözget a helybelieknek, majd megmérgeznek egy idős nőt.</i>	TV1 07:30 Gyermekműsorok 10:00 Borraivaló nélkül! 10:30 Csillagok fénye 11:00 Történetmesélők 12:00 Mábát seni 13:30 Izraeliz 14:00 Komolyzenészek 14:45 Tesztvezetés 15:15 Hatvan perc 16:00 Glóbusz 17:00 Hírek 17:30 Telecinema 18:00 A séf segítségével 18:55 Szombatfogadás 19:25 Megható lelkek 19:58 Hírek 21:00 Világlátó 22:00 A zsidó otthon 22:30 Fosztogatók TV2 06:20 Jogi ügyek 07:05 Segev konyhája 07:30 Fiatalok híradója 08:00 Páros/páratlan 08:30 A politika világa 09:00 Séfjáték 11:00 Azt mondják itt volt 11:30 Lelki beszélgetés 12:00 Izrael felfedezése 12:30 Biztos recept 13:00 Erről beszélünk 14:45 Take away 16:00 X-faktor 18:00 Világrend 18:45 Sajtópáholy 19:58 Híradó 21:00 X faktor 23:00 Fantasztikus vakáció 23:30 Péntek esti stúdió DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Mesélő cégtáblák 07:25 Hazajáró 08:00 Híradó 08:30 Hogy volt?! 09:25 Herman Ottó 10:25 Egy rendőrkutya kalandjai 12:00 Építészkorzó 12:30 Csodabogár 13:00 Híradó 13:45 Térkép 14:15 Székely vágta 15:15 Fogjunk tolvajt! 17:00 Szeretettel Hollywoodból 17:30 Balatoni nyár 19:00 Híradó 19:30 Szerencse Szombat 20:30 A három testőr Afrikában 22:05 Amadeus <i>Mozart és Salieri: a tehetség és a középszerűség harca.</i>	TV1 15:30 Borraivaló nélkül 16:00 Teliovala 16:25 Csillagok fénye 16:53 Tel-Aviv-i fiatalok 17:34 Híradó gyerekeknek 18:00 Este hatkor 19:00 Rádás 19:58 Mábát 21:00 Ünnepe a szemnek 22:00 Kritikus 22:45 Törvény és rend 23:30 Hírek TV2 06:25 Szivárványreggel 09:05 Mit szóltok hozzá? 10:05 A létező legfinomabb 10:55 Sütés, főzés 12:15 A család mindenk előtt 12:45 Együtt, vagy külön 13:15 Nyitott vonalak 13:45 Áldott pillanatok 14:00 Mi a helyzet? 14:30 Kíváncsiskodók 15:00 Hírek 15:45 Mit szóltok hozzá? 16:45 Első kiadás 17:30 Rendet teszünk 18:00 Hatórás vendégünk 18:50 Sztárok 19:58 Hírek 21:00 Big Brother VIP 21:00 Focista álmok 22:40 Éjszakai élet 23:10 Híradó DUNA TV 06:50 Hajnali gondolatok 07:00 Roma magazin 07:30 Domovina 08:25 Az élet sava-borsa 09:15 Jamie vidéki konyhája 09:40 Don Matteo 10:40 A szenvedélyek lángjai 11:25 A hegyi doktor 12:15 Az élet sava-borsa 13:00 Híradó 13:45 Jamie vidéki konyhája 14:15 Kívánságkosár 16:10 Charly, majom a családban 17:00 Balatoni Nyár 19:00 Híradó 19:35 Don Matteo 20:40 A hegyi doktor 21:30 Kékkfény 22:35 J.A.G. - Becsületbeli ügyek 23:25 Tetthely <i>Az új német kancellár szigorúan fel akar lépni a pénzügyi világ piszkos üzletei ellen. Már öt embert beépítettek egy bankba, amelyről feltételezik, hogy piszkos üzletei vannak...</i>	

Július 21. kedd

TV1

15:30 Borraaló nélkül
16:00 Állatmentés
16:25 Híradó gyerekeknek
16:53 Tel-avivi fiatalok
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Este hatkor
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Amiz - Izraeliek
Amerikában és Kanadában
22:05 A mi állatkertünk
23:00 Telecinema
23:30 Híradó

TV2

06:25 Szivárványreggel
09:05 Mit szoltok hozzá?
10:03 A létező legfinomabb
11:05 Sütés-főzés
11:30 Repülő szakács
12:00 Helyi fiatalok
12:45 Tengeralattjáró
13:15 Harmadik olvasat
13:45 Áldott pillanatok
14:30 Kíváncsiskodók
15:05 Megtakarítások
15:45 Egyenes beszéd
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Sztárok
19:58 Hírek
21:00 Master Chef
22:45 Éjszakai élet
23:30 Sztárok

DUNA TV

06:50 Hajnali gondolatok
07:00 Srpski Ekran
07:30 Unser Bildschirm
08:00 Híradó
08:25 Az élet sava-borsa
09:10 Jamie vidéki
konyhája
09:40 Don Matteo
10:35 A szenvedélyek
lángjai
11:20 A hegyi doktor
12:10 Az élet sava-borsa
13:00 Híradó
13:45 Jamie vidéki
konyhája
14:15 Kíváncsághosár
16:10 Charly, a majom
17:00 Balatoni Nyár

19:00 Híradó

19:35 Don Matteo
20:40 A hegyi doktor
21:35 Párizsi helyszínelők
22:30 Az ügyfél

Július 22. szerda

TV1

15:30 Borraaló nélkül
16:00 Engem nézzetek
16:30 Híradó gyerekeknek
17:34 Híradó gyerekeknek
18:00 Este hatkor
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Mábát seni
22:00 Hatvan perc
23:00 Éles kép
23:30 Híradó

TV2

06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
13:30 Biztos recept
14:30 Kíváncsiskodók
15:00 X-faktor
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk

Néder Sarolta másfél évtizedig az ORTT-ben, illetve a Média-tanácsban filmes és helyi televíziós- rádiós pályázatokkal és támogatásokkal foglalkozott. 2014-ig vezette a Magyar Média Mecenatúra programot az MTVA keretében, amely során jelentős eredményeket ért el a határon túli alkotók támogatási feltételeinek megújulásában. Július 1-étől a Duna Médiaszolgáltató Zrt. Határon túli főszerkesztőségének vezetőjévé nevezték ki.

A meleg nyári napokon igazi intellektuális felüdülést jelenthet egy jó film. Egyik kedvenc filmszínészem Robert Redford, így hétfő éjszakára az Indián magány című filmjét ajánlom a nézőknek. Abraham Polonsky 1969-ben készült romantikus szerelmi történetében, Redford partnere Catharine Ross, aki egy évvel korábban a Diploma előtt című moziban nyújtott alakításáért az Oscar-díjat is megkapta (Duna 01.00).

A Hazajáróban egy fiatal társaság a Kárpát-medence csodálatos tájain barangol, a résztvevők elbeszélgetnek az ott élőkkel, így a filmesek szemszögéből ismerjük meg az elcsatolt részek mindennapjait. A szép vidékeket látva talán magunk is kedvet kapunk egy kirándulásra (kedd, Duna 5.25).

18:00 Hatórás vendégünk

19:58 Híradó
21:00 X-faktor
22:30 Raz és Dvir előadása
23:15 Az éjszaka hírei

DUNA TV

07:00 Horvát krónika
07:25 Ecranul Nostru
08:00 Híradó
08:25 Az élet sava-borsa
09:10 Jamie vidéki
konyhája
09:40 Don Matteo
10:45 Személyes lángra
11:25 A hegyi doktor
12:15 Az élet sava-borsa
13:00 Híradó
13:40 Jamie vidéki
konyhája
14:15 Kíváncsághosár
16:10 Charly, a majom
17:00 Balatoni Nyár
19:00 Híradó
19:40 Don Matteo
20:45 A hegyi doktor
21:35 Szabadság tér 1989
22:25 Szerelmek és
vérbooszu
23:25 Római helyszínelők

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)

A Mars elevenné és megnyerővé teszi, de sajnos nem történhet minden úgy, ahogy ön szeretné, meg kell elégednie a kompromisszumokkal. Minden fontos ügyét oldja meg ezen a héten!

Bika (04.21.-05.21.)

A Vénusz távolodik a Jupitertől. Hajlamos lesz félrevonulni, és hideg fejjel mérlegre tenni a kapcsolatait, illetve azok jelentőségét – mindez az önismeretét is erősíti majd.

Ikrek (05.22.-06.21.)

A Hold az Ikrek jegyéből indul: ez kimondottan erős „energiacsomag”. Fontos, hogy szerdáig nyugodtan tudjon dolgozni a feladatain. Mindent jól készítsen elő, és ne hagyja magát sürgetni. A fontos dolgaival várjon péntekig.

Rák (06.22.-07.22.)

A Nap, a Mars és a Merkúr is a Rák jegyében áll: a nyár egyik legszebb hónapja vár önre. Ha tud, foglalkozzon többet önmagával, a fontos döntéseket pedig halassza el egy héttel.

Oroszlán (07.23.-08.22.)

Az Oroszlán jegyében álló Vénuszt támadja a Szaturnusz. Ha megteheti, a fontos dolgokkal várjon péntekig. A hét eleji kellemetlenségekért cserébe álmosszép hétvége várja.

Szűz (08.23.-09.22.)

A Vénusz közeledik a Szűz jegyéhez. Addig amíg eléri, jól kell gazdálkodnia az energiáival, ugyanis nem sokkal rendelkezik belőlük ezen a héten. Különösen boldog órák részese lesz vasárnap este.

Mérleg (09.23.-10. 22.)

Úgy tűnik, hogy csak a hét közepétől tud igazán lendületbe jönni, és a sikerek is csak ezután következnek. A fontos dolgokkal jó lenne, ha várna a hét közepéig.

Skorpió (10.23.-11. 21.)

Sajnos nem ígérkezik könnyednek ez a hét, mégse hagyja magát túl mélyre merülni az önsajnálban. Az olyan csillagállások idején, mint amilyen ez a mostani, sokkal sötétebb színben látjuk a dolgokat, mint amilyenek azok a valóságban...

Nyilas (11.22.-12.20.)

A Hold az Ikrek jegyéből indul útjára, és ez az ön partnereit jelző terület. Most fontossá válnak az önhöz közel álló emberek. Sok öröm és szórakozás, de sok bosszúság és frusztráció is érheti. Igyekezzen a negatív dolgokat minél távolabb tartani önmagától.

Bak (12.21.-01.19.)

A Nap, a Merkúr és a Mars a Rák jegyében állnak, az ön házasságát jelző területen, ezzel az életterülettel tehát muszáj lesz foglalkoznia a héten. Töltse több időt a kedvesével, és fordítson rá minél több figyelmet.

Vízöntő (01.20.-02.18.)

A Vénusz és a Jupiter szemben állnak a Vízöntő jegyével, és jó fényzőget zárnak be az Uránusszal, így nagyon boldognak látszik ez a hét. Sikeres lehet a hivatásában és a magánéletében is.

Halak (02.19.-03.20.)

A hét eleje vontatottan indul, az első pár nap biztosan nem lesz könnyű. Arra ne számíton, hogy nagy dolgokat vihet végbe, inkább arra törekedjen, hogy minél jobban feloldja az önt érő stresszt. Előnyei származhatnak partner kapcsolataiból.

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜKÖN!

A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:

Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és környéke - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér-Seva - FM 107.3.

Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

GYERTYAGYÚJTÁS

2015. július 17.
5775. év hó 1.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 19:10
Tel-Aviv 19:25
Haifa 19:18

A szombat kimenete:

2015. július 18.
5775. év hó 2.

Jeruzsálem 20:26
Tel-Aviv 20:29
Haifa 20:30

MÁTOT-MÁSZÉ

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,7750 sekel
Euro 4,1639 sekel
Angol font 5,8858 sekel
Svájci frank 3,9970 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felelős kiadó:

Chaia és Georg Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Bóc Sára
Börzsönyi Erika
Breuer Péter
Halmos László
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Timea
Peer Gideon
Róna Éva
Schnapp Lea
Singer Arje
Sós Csaba
Surányi J. András
Szakács Luca
Tarr Miriam

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49450 Petah Tikva
Tsirlson 25.

Tel: 052/7265-631

e-mail:

ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.
A szerkesztőség nem felel
a hirdetések tartalmáért.
Kéziratokat nem őrzünk
meg és nem küldünk vissza.

A NYUGATI VÉGEK HITKÖZSÉGEIRE EMLÉKEZTEK JERUZSÁLEMBEN

A közös múlt és az együvé tartozás jegyében zajlott a megemlékezés. Vas, Sopron, Győr, Veszprém és Somogy megyék elpusztult hitközségei mártírjainak, családtagjaiknak emlékére gyújtottak gyertyát Jeruzsálemben.

Az Azkára az Amutát Joceé Hungária Hamurchevet könyvtártermében, – amely egyúttal kultúrotthona is – megható baráti találkozó keretében folyt le. Sokan hiányoztak. Eljöttek azonban a kevesek, akik még velünk vannak a túlélők közül, és sokkal többen a második generáció, a leszármazottak. Többek között a Kosztolitz és Wosner családok Jeruzsálemből, Kfár Pines, dr. Löwinger Tamás és Löwinger Miriam New Yorkból, Kirchner Ora, Avineri Sores, Gansel, Eckstein, Sulamit Bar Nachnum, Falczer Gabi.

Itt létük jelentette az összetartozást, és hogy él az emlékezet, amelynek szorgalmazója és lelke Fried Lea Hirsch, Jeruzsálemből.

A gyertyagyújtás szertartása után Miron Eszter túlélő szolt az egybegyűltekhez, szeretteinkről, akik „ottmaradtak”, az 516 K'hilát Kódes pusztulásáról, a vidéki és budapesti zsidók sorsáról 1944-ben. Megválaszolatlan fájó kérdéseket taglt 70 év után.

Az Azkára központi szónoka Avi Kosztolitz, a Ben-Gurion Repülőtér nyugalmazott igazgatója volt. Kitűnően felépített mondanivalójával Izrael, a Közel-Kelet, napjaink története, és a Soá emlékeztére utalva vezette végig a jelenlévőket. Történelmünk, a zsidó nép történelmére apellált: legyünk éberek, erősek, és felkészültek, hogy ne érjen bennünk meglepetés. De előrelátók is. Beszédét nagy figyelem, és intenzív hozzászólások hosszú sora követte.

A megemlékezés Mincha imával fejeződött be.

Miron Eszter
Jeruzsálem

TÖBB MINT EGY ÉV BÖRTÖNBÜNTETÉS A HACKERNEK

Megkezdte tizennégy hónapos börtönbüntetésének letöltését az az izraeli hacker, aki feltörte Madonna levelezését, ellopta és árulta legújabb, még kiadatlan dalait.

Edi Lederman vádalku keretében kapott börtönbüntetést, miután beismerte az énekesnő számítógépének feltörését és szerzői jogainak megsértését – értesült a Ynet, a Jediót Ahronót honlapja.

A zeneszerető hackernek, aki az egyik helyi televíziós tehetségkutató versenyen is szerepelt, mellékbüntetésként 15 ezer sékelt is fizetnie kell.

A 39 éves Lederman tavaly év végén két vevőnek adta el egyenként 300 dollárért Madonna még meg sem jelent albumát, miután feltörte a popénekesnő közeli munkatársainak levelezését, és letöltötte a még be sem fejezett számokat. Megszerezte Madonna munkanaplóját is.

Mindezért 14 hónapos börtönbüntetést kapott, noha ügyvédje mentális gondokra hivatkozott. Azt is felhozta védeence mentésére, hogy „nem bűnöző elme, hanem egy lelkes és szenvedélyes gyűjtő, aki túl messzire ment”.

Az izraeli hackert januárban fogták el az FBI segítségét is igénybe vevő nyomozással, miután egy hónappal korábban az interneten megjelentek Madonna még kiadatlan dalai.

Madonna művészete megerőszkolásának nevezte a történeteket. „Ez a fajta behatolás az életembe - a kreatív, szakmai és a privát szférámba egyaránt - súlyos és fájdalmas emlék marad, mint ahogy nyilván az minden olyan művésznek, aki átélte már effélét” - nyilatkozta most az idén augusztusban 57. életévét betöltő amerikai művész. Az album egyébként rosszul fogy, de a kritikusok szerint ennek semmi köze a kiszivárogtatáshoz.

MTI

IRÁNI LEHETŐSÉG

Kedden megszületett a megállapodás, melyet sokan az 1938-as Chamberlain-Hitler megállapodáshoz hasonlítanak. Ellenzői szerint ez a szerződés sem több, mint időhúzás, felkészülési lehetőség egy nagyobb pusztításra. Hogy miért nem tanul a világ, főleg Európa, egy alig nyolcvan éve elkövetett katasztrófális hibából, az rejtély. A demokratikus értékekkel bíró országok, még most, az Arab tavasz okozta káosz, és az ISIS hónapok óta tartó átokfutása után sem értik, hogy ezt a harcot nem a demokratikus elvek mentén fogják megvívni, itt a szép szavaknak, hangzatos ígéreteknek nem sok jelentőségük lesz.

S miközben a nemzetközi közösség elismeri, hogy a térségi országokat aggodalommal tölti el Irán e régióban kifejtett eddigi tevékenysége, szinte mindent megadtak ahhoz, hogy Irán a mostaninál jobban tudja finanszírozni a nemzetközi terrorizmust, és félelmet keltsen a szomszédos országokban.

„Reméljük és elvárjuk, hogy az egyezmény irányváltást eredményez Teherán és a szomszédos országok, valamint a nemzetközi közösség kapcsolataiban” - nyilatkozta a brit külügyminiszter.

A kérdés most már csak az, hogy ezt az irányváltást egy elvakult kalifa hagymázás hatalmi törekvései vagy az iráni nép jóléte iránt valóban felelősségét érző politikus forgatókönyve után készült. Adja a Teremtő, hogy a második legyen, de mi azért addig is készülünk...

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet, hívja a BÁR céget, ahol megmondják, **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707